

4th International Students Social Sciences Congress

23-24 OCTOBER 2025

● ● ● ● ● ABSTRACT BOOK

**EDITOR
PROF. DR. MURAT KAYACAN**

Publication Number: 3

Book Name: 4th International Students Social Sciences Congress
Abstract Book

Editor: Prof. Dr. Murat KAYACAN

Design: Gökhan Ergöçün

ISBN: 978-605-73876-3-9

Edition: E-book 2025, 57 pages

Publisher: Ekin Akademi

İskenderpaşa Mah. Feyzullah Efendi Sok. No:15/A
Fatih-İstanbul

Phone: +90 (212) 524 10 28

ekinyayinlari.com/ekinakademikitab@gmail.com

Ekin Akademi is a brand of Ekin Publications.

Contents

FOREWORD.....	vi
Indonesians and Arab Ethnic Relations Through Historical Lens.....	10
Brilliant Windy KHAİRUNNISA.....	10
Migration and Identity: Tracing the Kashmiri- Speaking Communities of the Chenab Valley.....	11
Abdul Manan ZARGAR ¹	11
Shakir MATEEN ²	11
Prophecy and History: A Critical Examination of the Sayings of Prophet Muhammad ﷺ in Hadīth Literature	12
Abdul Manan ZARGAR ¹	12
Shakir MATEEN ²	12
Social Vulnerability and Disaster Risk in Madagascar:	
Assessing Exposure And Resilience to Cyclones and Floods (2020-2025).....	13
Zy Misa Harivelo RAKOTOARIMANANA ¹	13
Dr. Zy Harifidy RAKOTOARIMANANA ²	13
Mental Well-Being and Religiosity: Socio-Cultural Perspectives on Coping and Healing.....	14
Saleha Irfan KHAN ¹	14
The Struggle for Survival in Gaza.....	15
Shrouq JEBRIL ¹	15
Ali Issam Ahmed SALIM ²	15
Navigating New Horizons: Social and Cultural Experience of International Students	
at the İzmir Kâtip Çelebi University, Turkey.....	16
Stephen TAIWO ¹	16
Cotton Production and Its Influence on Household Income in Bariadi District, Simiyu, Tanzania.....	17
Elias Magese SEKI ¹	17
Dr. Arbogast Bernard MOSHI ²	17
Spirituality for Sale: Alexey Solovyov’s Critical Approach.....	18
Abibulla MUMDZHI ¹	18
The Role of Intensive Listening to Authentic Materials (Clips) in Enhancing	
Vocabulary Acquisition Among EFL Seventh-Grade Students.....	19
Murad AL-SHLOUL ¹	19
Dr. Hela HARAFSHEH ²	19
The Impact of Communication Companies on Mobile and Internet Banking Adoption in Nigeria:	
Nigerian’s Perception.....	20
Alabi Abdulraouf OLAWALE ¹	20
Films for Learning Through Nonformal Approach.....	21
Shariful ISLAM ¹	21
Prof. Dr. Md Abdus SALAM ²	21
Faijunnassa SHILPI ³	21
Ashrifa AKTHER ⁴	21
The Role of the Pharmacist in Promoting Health Awareness Through Health Communication.....	22
Khawla ESWIEI ¹	22
AI-driven Surveillance Systems for Mogadishu Security: Challenges and Opportunities.....	23
Ahmed Dhubow Osman ¹	23
Abdikadir Mohamed HASSAN ²	23
Climate-Induced Migration and Urban Sustainability: A Socio-Economic Study of Dhaka City.....	24
Sadiah Sultana TRISHA ¹	24

Nafisa Naushin JOYEETA ²	24
Omar FARUQUE ³	24
Nisâ Sûresi 34. Âyetindeki “Darabe” Fiilinin Üretken Yapay Zekâ Destekli Analizi: ChatGPT Örneği.....	25
Reyhan DAĞHAN ¹	25
Prof. Dr. Murat KAYACAN ²	25
Dijital Dönüşüm Sürecinde Dönüştürücü Liderliğin Rolü Üzerine Bir Araştırma	26
Gülcan OLÇUM SELEK ¹	26
Prof. Dr. Zehra Nuray NİŞANCI ²	26
Dinlerin Buluştuğu Kent Ephesos; Artemis Tapınağı, Aziz Yuhanna Kilisesi ve İsa Bey Camii.....	27
Emirhan ÖZ ¹	27
Kimlikten Temsile: Seyyahların Bakışıyla Coğrafyanın Anlamı.....	28
Nihad ZARBALİYEV ¹	28
Yaratıcı Eğitimde Pedagojinin Rolü: Özbek Tiyatro Sanatında	
Oyunculuk Yönteminin Yetenek Gelişimine Katkısı.....	29
Doç. Dr. Zafira AKHMEDOVA ¹	29
Oyuncunun Sahneye İlişkin Dikkatinin İzleyici Üzerindeki Etkisi: Estetik ve Psikolojik Yönler.....	30
Öğr. Gör. Jasurbek EGAMBERDİEV ¹	30
İranlı Tarihçi Âlim Şerefeddin El-Yezdî’nin “Zafernâme” Adlı Eseri ve Sahne Yorumu.....	31
Prof. Dr. Munavvara ABDULLAEVA ¹	31
Absürd Tiyatro Akımının Özbek Tiyatrosu’ndaki Etkisi.....	32
Öğretim Görevlisi Kaxramon MADRİMOV ¹	32
İnsan Eliyle Gerçekleşen Doğa Felaketi: Aral Gölü’nün Kurumasının Karakalpak Edebiyatındaki Yansımaları....	33
Khurshida BAKHTİYAROVA ¹	33
Materyalizme Karşı Vahdet-i Vücutu Müdafaa Eden Bir Metin: A ‘mâk-ı Hayâl.....	34
Dr. Merdan HANYEV ¹	34
Dr. Salman NARLI ²	34
Psikoloji ve Kur’ân Perspektifinden Ruh Sağlığı Sorunları ve Tedavi.....	35
Zuhra ESMAILY ¹	35
Fatmanur YALÇIN ²	35
Halk Atasözlerinde Hayvan Sembolizmi: Arap ve Türk Kültürlerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme.....	36
Israa Ayad SAKHAR ¹	36
Sorumlu Liderliğin Stratejik Karar Alma Süreçlerine Etkisi: Kavramsal Bir Çerçeve.....	37
Dilzat Chomu KYZY ¹	37
Halikarnas Balıkçısı’nın Dalgıcın Parçaları Hikâyesine Psikanalitik Bir Yaklaşım.....	38
Şevval Tuğçe DEĞİRMENCİ ¹	38
Yapay Zekânın Örgütsel Çevikliğe Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme.....	39
Mustafa Halil KORKMAZ ¹	39
Prof. Dr. Zehra Nuray NİŞANCI ²	39
Ali El-Karî ve Ali El-Geylânî’nin Tasrîfü’l- ‘İzzî Eserinin Şerhlerinin İncelenmesi ve Mukayesesi.....	40
Mohamad Amır Osta ¹	40
Tasavvuf İlminde Eylem ve Söylem Birlikteliği Üzerine Bir Değerlendirme.....	41
Ahmet Halil UTKUOĞLU ¹	41
Devrim ve Darbe Sürecinde Mısır’da Demokrasi Arayışı.....	42
Barış OSMAN ¹	42
China Pakistan Economic Corridor: Regional Concerns and Implications.....	43
Muhammad Yasir KHAN ¹	43
Pioneering Stability: Türkiye’s Hybrid Governance Model for Energy Reconstruction in Syria.....	43
M. Towsif HASAN ¹	44
Eğitim Diplomasisi Bağlamında Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinin Gelişmesinde TUDİFAK Örneği.....	45

Rauf ISMAYILOV ¹	54
X Platformunda Rusya – Ukrayna Savaşının Metinleştirilmesi: Hermenötik Perspektiften Bir Analiz.....	46
Abror MASHARIPOV ¹	46
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Kuramsal Açısından İncelenmesi.....	47
Shrouq JEBRIL ¹	47
Suriyeli Mültecilerin Geri Dönüş Eğilimleri: İzmir Araştırması.....	48
Ishmael ADJEI ¹	48
Selvet ÇETİN ²	48
Eski Türk ve Arap Topluluklarında Kadın.....	49
Sara Yasin Yousef KHADER ¹	49
الرؤى الفكرية حول النظرية السياسية الإسلامية.....	50
Hadil K. K. DİBAS ¹	50
من الأحداث التاريخية إلى السنن الكونية: نقد بني إسرائيل في القرآن الكريم – دراسة.....	51
Rana S. A. ALMUHISEN ¹	51
Prof. Dr. Murat KAYACAN ²	51
حوار فني مع النص القرآني: دراسة كودولوجية وفنية لمخطوطة قرآنية تيمورية.....	52
(MS. ٢٠٠٧, ٣٦٠) محفوظة في متحف الفن الإسلامي – الدوحة (قطر).....	52
Fatimah Saad Abdulateef ABDULATEEF ¹	52
غزة: مركز تاريخي واستراتيجي قبل الإسلام.....	53
Rana S. A. ALMUHISEN ¹	53
Dr. Nilgün ÇEVİK ²	53
التقسيمات الجغرافية لفلسطين وانعكاساتها على الهوية والتنقل.....	54
Mariam N. A. İDREES ¹	54
Ali Issam Ahmed SALİM ²	54
من الكنعانية إلى الوطنية: تحليل الدلالات البصرية للكوفية والمفتاح والزيتون والنجمة الكنعانية في سياق الهوية والمقاومة.....	55
Enas B. F. OBAID ¹	55
Bisan N. N. DUHAIR ²	55
التراث الفلسطيني: من الجذور التاريخية إلى سياسات التزييف الصهيوني.....	56
Enas B. F. OBAID ¹	56
Rana S. A. ALMUHISEN ²	56
CIPP * تقييم برنامج الدبلوم العالي لإعداد المعلمين في الأردن وفقاً لنموذج.....	57
Manal Omar Hasan HAMED ¹	57
Prof. Dr. Asım ARI ²	57

FOREWORD

This peer-reviewed book brings together interdisciplinary studies in the field of social sciences, addressing themes such as religion, history, leadership, digital transformation, education, migration, literature, ethics, and intercultural communication. The contributions examine contemporary social, cultural, and organizational issues through analytical and multidimensional perspectives.

By presenting original and rigorously reviewed research, this book aims to contribute to the academic literature and to offer new perspectives on current social and ethical challenges. The studies emphasize human values, societal responsibility, and intercultural dialogue, highlighting the enduring significance of social sciences.

We would like to express our sincere gratitude to İzmir Kâtip Çelebi University, TÜBİTAK, Yarmouk University (Jordan), the Federation of International Student Associations (UDEFA), the İzmir International Student Association, the İlim Yayma Association (İzmir Branch), and ISTAR Consulting for their valuable support. We also thank the members of the Organizing and Scientific Committees, session chairs, reviewers, and all contributing authors for their efforts in ensuring the academic quality of this volume.

December 2025

Prof. Dr. Murat KAYACAN

President of the Congress Organizing Committee – Editor

COMMITTEE

HONORARY PRESIDENT

Prof. Dr. Saffet KÖSE

İzmir Kâtip Çelebi University, Rector

KEYNOTE SPEAKERS

Prof. Dr. Mehmet Refik KORKUSUZ (Moderator)

Dokuz Eylül University

Prof. Dr. Ahmet YILDIZ

Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Assoc. Prof. Dr. Mohammad Jaber Ahmad THALGI

Yarmouk University Irbid / Jordan

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Saffet KÖSE

Honorary President of the Congress

Prof. Dr. Murat KAYACAN

Congress Chair

Gülcan OLÇUM SELEK

Congress Secretary

Furkan EMREM

Technical Manager

Prof. Dr. Zehra Nuray NİŞANCI

İzmir Kâtip Çelebi University

Prof. Dr. Asena ALTIN GÜLOVA

Manisa Celal Bayar University

Prof. Dr. Muhsin HALİS

Kocaeli University

Prof. Dr. Bekir BİÇER

Necmettin Erbakan University

Assoc. Prof. Ahmet Ayhan KOYUNCU

Afyon Kocatepe University

Assoc. Prof. Abdullah OĞRAK

Bursa Teknik University

Assoc. Prof. Bahaeddin BUDAK

International University of Applied Science, Amsterdam

Assoc. Prof. Cüneyd AYDIN

Sinop University

Assoc. Prof. Ali Abdul Hadi Al-OMARI

Yarmouk University, Jordan

Dr. Ziyad Muhammad NURİ

Charmo University, Iraq

Dr. Muayyad MEGDADI

Yarmouk University, Jordan

Dr. Rasha Mohammed ALHURANI

Yarmouk University, Jordan

Dr. Alaaaddeen Mohammad OBEIDAT

Yarmouk University, Jordan

Dr. Abeer Al-RIFAI

Yarmouk University, Jordan

Dr. Ulvu RAHİMLİ

Western Caspian University, Azerbaijan

Dr. Muhammad Farooq AZEEMI

Yarmouk University, Jordan

Yılmaz ERTAŞ

İlim Yayma Cemiyeti İzmir Branch Supervisor

Selvet ÇETİN

Ministry of Youth and Sports

Rana Suleiman ALMUHISEN

İzmir Kâtip Çelebi University, MA Student

Yahya KAYA

İzmir Kâtip Çelebi University, MA Student

Reyhan DAĞHAN

İzmir Kâtip Çelebi University, MA Student

Fatmanur YALÇIN

İzmir Kâtip Çelebi University, Undergraduate Student

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Ali KARATAŞ

Sakarya University

Prof. Dr. Asena ALTIN GÜLOVA

Manisa Celal Bayar University

Prof. Dr. Bekir BİÇER

Necmettin Erbakan University

Prof. Dr. Bülent SÖNMEZ

İzmir Kâtip Çelebi University

Prof. Dr. Ertuğrul DELİKTAŞ

İzmir Kâtip Çelebi University

Prof. Dr. Lokman GÜNDÜZ

Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Prof. Dr. Mine HALİS

Kocaeli University

Prof. Dr. Muharrem Burak ÖNEMLİ

İzmir Kâtip Çelebi University

Prof. Dr. Sevtap ÜNAL

İzmir Kâtip Çelebi University

Prof. Dr. Şaban DOĞAN

İzmir Kâtip Çelebi University

Prof. Dr. Zehra Nuray NİŞANCI
Prof. Dr. Munavvara ABDULLAEVA
Theater Arts
Asst. Prof. Bzhar Nasradeen MAJEED
Assoc. Prof. Abdullah OĞRAK
Assoc. Prof. Ahmet Ayhan KOYUNCU
Assoc. Prof. Aytaç AYDIN
Assoc. Prof. Bekir EMİROĞLU
Assoc. Prof. Burcu GÖREN
Assoc. Prof. Coşkun BABA
Assoc. Prof. Cüneyd AYDIN
Assoc. Prof. H. Merve ÇALIŞKAN BAŞER
Assoc. Prof. İbrahim YILDIZ
Assoc. Prof. Ruhi Can ALKIN
Assoc. Prof. Samira ALOMARI
Assoc. Prof. Sena KÜSKÜ
Assoc. Prof. Süleyman AYDENİZ
Assoc. Prof. Şebnem PARLADIR
Assoc. Prof. Turan GÜLER
Assoc. Prof. Zamfira AKHMEDOVA

Dr. Salman NARLI
Dr. Merdan HANYEV
Dr. Akmaral OSPANOVA
Dr. Amna ABDELAZİZ
Dr. Anwar KOMA
Dr. Ardalan AHMED
Dr. Asmaa ALSHBOOL
Dr. Ayşe ŞAFK
Dr. Baglan SHORAEV
Dr. Bahaeddin BUDAK
Dr. Batoul AL-MUHAISSEN
Dr. Chalak Ali Mohammed AMEEN
Dr. Dastanbek Razak UULU
Dr. Ekeledirichukwu C. NJOKU
Dr. Ensherah AL-YABROODY
Dr. Filiz EREN BÖLÜKTEPE
Dr. Ibrahim Mohammed ALI MURAD
Dr. Ishmael ADJEI
Dr. Mevlüt KOÇ
Dr. Muhammad ALİ
Dr. Murat PARLAKPINAR
Dr. Mohammad Jaber THALGI
Dr. Mohammed Muntaka ABDUL RAHMAN
Dr. Nader Al-Refai
Dr. Naheel SALEH
Dr. Oluwaseun A. OYEBAMIJI
Dr. Omar FARUQUE
Dr. Oktay TAVAS

İzmir Kâtip Çelebi University
Uzbekistan State Institute of Arts and Culture, Faculty of
Charmo University
Bursa Teknik University
Afyon Kocatepe University
Ankara Yıldırım Beyazıt University
İzmir Kâtip Çelebi University
Necmettin Erbakan University
İzmir Kâtip Çelebi University
Sinop University
İzmir Kâtip Çelebi University
Mersin University
İzmir Kâtip Çelebi University, Vice Dean
Yarmouk University, Jordan
İzmir Kâtip Çelebi University
Muş Alparslan University
İzmir Kâtip Çelebi University
Muş Alparslan University
Uzbekistan State Institute of Arts and Culture, Faculty of
Theater Arts
UDEF
UDEF
Alihan Bökeyhan University, Kazakhstan
Ain Shams University, Egypt
Prince of Songkla University, Thailand
Salahaddin University, Iraq
Yarmouk University, Jordan
İbn Haldun University
Korkyt Ata Kyzylorda University, Kazakhstan
University of Applied Sciences Amsterdam
Yarmouk University, Jordan
Charmo University, Iraq
Kyrgyzstan
Kingsley Ozumba Mbadiwe University, Nigeria
Yarmouk University, Jordan
Bursa Uludağ University
Charmo University, Iraq
Dokuz Eylül University
Oranj Instituut Manager, Netherlands
Cardiff University
Bitlis Eren University
Yarmouk University, Jordan
İbn Haldun University
Yarmouk University, Jordan
Yarmouk University, Jordan
Nigeria
Stamford University, Bangladesh
Ministry of Youth and Sports of the Republic of Türkiye

Dr. Öznur DURGUN
Dr. Selman DURAN
Dr. Şule Yüksel ARICI
Dr. Yusuf Bilal KARA
Dr. Yusuf OSMAN
Dr. Zhanbolat TOLOGON
Dr. Ziad Muhammad NURİ

İstanbul Medeniyet University
İstanbul Medipol University
İzmir Kâtip Çelebi University
İzmir Kâtip Çelebi University
Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Nur-Mubarak University of Islamic Culture, Kazakhstan
Charmo University, Iraq

REFEREES

Prof. Dr. Zehra Nuray NİŞANCI
Prof. Dr. Noah AL-SABABHAH
Prof. Dr. Murat KAYACAN
Prof. Dr. Munavvara ABDULLAEVA

İzmir Kâtip Çelebi University
Yarmouk University, Jordan
İzmir Kâtip Çelebi University
Uzbekistan State Institute of Arts and Culture, Faculty of
Theater Arts

Prof. Dr. Muhsin HALİS
Prof. Dr. Ertuğrul DELİKTAŞ
Prof. Dr. Bülent SÖNMEZ
Prof. Dr. Bekir BİÇER
Prof. Dr. Ali KARATAŞ
Prof. Dr. Abeer Mohammad AL-REFAİ
Asst. Prof. Bzhar Nasradeen MAJEED
Asst. Prof. Mohammad Jaber Ahmad THALGI
Assoc. Prof. Hatice Merve ÇALIŞKAN BAŞER
Assoc. Prof. Emre KOLAY
Assoc. Prof. Ahmet Ayhan KOYUNCU
Assoc. Prof. Abdullah OĞRAK
Assoc. Prof. Turan GÜLER
Assoc. Prof. Süleyman AYDENİZ
Assoc. Prof. Ruhi Can ALKIN
Assoc. Prof. İzzet MARANGOZOĞLU
Assoc. Prof. Cüneyd AYDIN
Dr. Ziad Muhammad NURİ
Dr. Yusuf Bilal KARA
Dr. Ulvu RAHIMLI
Dr. Omar FARUQUE
Dr. Oluwaseun OYEBAMIJI
Dr. Öğr. Üyesi Şule Yüksel ARICI
Dr. Ekeledirichukwu C. NJOKU
Dr. Baglan SHORAYEV
Dr. Ayşe ŞAFAK
Dr. Anwar KOMA
Dr. Ali Abdul Hadi AL-OMARI
Dr. Ahmad AL-SHRAİFİN
Dr. Naheel SALEH
Dr. Akmaral OSPANOVA

Kocaeli University
İzmir Kâtip Çelebi University
İzmir Kâtip Çelebi University
Necmettin Erbakan University
Sakarya University
Yarmouk University, Jordan
Charmo University
Yarmouk University, Jordan
İzmir Kâtip Çelebi University
Necmettin Erbakan University
Afyon Kocatepe University
Bursa Teknik University
Muş Alparslan University
Muş Alparslan University
İzmir Kâtip Çelebi University, Vice Dean
İzmir Kâtip Çelebi University
Sinop University
Charmo University, Iraq
İzmir Kâtip Çelebi University
İzmir Kâtip Çelebi University
Stamford University, Bangladesh
Nigeria
İzmir Kâtip Çelebi University
Kingsley Ozumba Mbadiwe University, Nigeria
Korkyt Ata Kyzylorda University, Kazakhstan
İbn-i Haldun University
Prince of Songkla University, Thailand
Yarmouk University, Jordan
Yarmouk University, Jordan
Yarmouk University, Jordan
Alihan Bökeyhan University, Kazakhstan

Indonesians and Arab Ethnic Relations Through Historical Lens

Brilliant Windy KHAIRUNNISA¹

Indonesia has quite close diplomatic relations with Arab ethnic countries that have existed for a long time. This can be seen from the large number of Arab tribes living in Indonesia and many Indonesians working and studying in Arab countries; therefore, there have been many mixed marriages between the two ethnic groups and strengthening relations between both ethnic groups. In this case, this research aims to find out the reasons behind the strong relations between Indonesia and Arab countries, especially between the two ethnicities and countries, through a historical lens. Explanatory qualitative research methods are used with primary and secondary data obtained through interviews, literature studies, as well as other previously written and unwritten documents and studies. The results of this study show that the close relationship between Indonesian society and Arab countries historically began with the Arab ethnic group, who first entered Indonesia to spread Islam through trade routes, where trade is an activity full of interaction, so that the spread of Islam has occurred rapidly. The Arabic language, which has never altered since ancient times, is also the cause for good relations between the two ethnic groups, where currently Indonesia is one of the most Muslim populations in the world. On the other hand, the large number of Indonesians studying in Arab countries contributes to the strength of diplomatic relations between countries, due to the fact that active diplomatic activities can be carried out, particularly through Indonesian embassies in Arab countries, with culture serving as the primary tool.

Keywords: Arab Culture, Historical Lens, Indonesia, Relations.

Migration and Identity: Tracing the Kashmiri- Speaking Communities of the Chenab Valley

Abdul Manan ZARGAR¹
Shakir MATEEN²

The Chenab Valley, situated in Jammu and Kashmir, is a multi-ethnic and multi-lingual space that remains underexplored in social science research. Among its diverse groups, the Kashmiri-speaking population offers a unique case of migration and identity-making. This paper investigates the historical trajectories that brought Kashmiri-speaking communities into the Chenab Valley, drawing on oral traditions, archival sources, and community narratives. It examines how migration reshaped linguistic and cultural practices, social structures, and senses of belonging in a region marked by both diversity and conflict. The study further explores how these communities negotiate their identity in relation to Kashmiri ethnicity, regional politics, and broader discourses of Jammu and Kashmir. By situating the Chenab Valley within debates on migration, minority identities, and cultural resilience, the paper fills a significant gap in the historiography of the region and contributes to comparative perspectives on South Asian migration and identity politics. It also suggests measures at both local and governance levels to improve cultural preservation, enhance community participation, and strengthen inclusive policy frameworks for the Chenab valley's diverse population.

Keywords: Chenab Valley, Migration, Identity, Kashmir, South Asia.

Prophecy and History: A Critical Examination of the Sayings of Prophet Muhammad ﷺ in Ḥadīth Literature

Abdul Manan ZARGAR¹
Shakir MATEEN²

This research explores the extraordinary nature of the sayings of Prophet Muhammad ﷺ that have been historically documented in Ḥadīth literature. The study delves into the phenomenon where certain prophecies made by the Prophet have come to pass with remarkable accuracy, despite the human inability to foresee the unseen. Notable examples include predictions about the fragmentation of the Muslim polity, the rise of false claimants to prophethood, the expansion of Islam into regions such as Persia and Byzantium, and the proliferation of wealth leading to social transformations. Focusing on the critical examination of these prophecies through historical texts and scholarly interpretations, this research investigates how these pronouncements align with subsequent historical events. It also highlights the approaches of both classical Islamic scholars and modern academic voices in interpreting these occurrences, thereby situating the Ḥadīth prophecies within broader historical and historiographical debates. By examining these sayings and their historical validation, this research seeks to contribute to a deeper understanding of the interplay between faith, history, and the limits of human knowledge, offering insights into how prophetic traditions continue to shape both belief and scholarly inquiry.

Keywords: Ḥadīth, Prophet Muhammad ﷺ, Ḥadīth literature, Prophecy.

Social Vulnerability and Disaster Risk in Madagascar: Assessing Exposure And Resilience to Cyclones and Floods (2020-2025)

Zy Misa Harivelo RAKOTOARIMANANA¹
Dr. Zy Harifidy RAKOTOARIMANANA²

Madagascar is one of the most disaster-prone countries in the Indian Ocean, with recurrent cyclones and floods that continue to threaten lives and livelihoods. This study examines social vulnerability and disaster risk in Madagascar during the period 2020-2025, with a focus on exposure, sensitivity, and resilience. Cyclone tracks and flood prone areas are combined with demographic and socio-economic indicators to construct a simplified Social Vulnerability Index (SVI) using poverty, literacy, population density, health facilities, and road accessibility. Population density data are overlaid with cyclone and flood hazard maps to identify exposure hotspots. Resilience is assessed through night time lights (NOAA/VIIRS) as a proxy for recovery speed after major cyclones. Results reveal that coastal and low lying districts remain highly exposed to cyclones and floods, while recovery is slower in poor and isolated areas with limited infrastructure. Validation with disaster impact data from EM-DAT confirms the alignment between high SVI regions and high reported losses. The findings provide practical insights for targeting disaster risk reduction and adaptation strategies in Madagascar, emphasizing improved infrastructure, social protection, and localized disaster preparedness.

Keywords: Madagascar, Adaptation, Climate Hazards, Resilience, Cyclones, Floods, Exposure.

Mental Well-Being and Religiosity: Socio-Cultural Perspectives on Coping and Healing

Saleha Irfan KHAN¹

Mental health problems are an increasing subject around the globe, yet cultural and religious contexts deeply shape approaches to coping and healing. The problem statement intends to highlight the insufficient blend of cultural and religious perspectives into mental well-being. While the significance of medical help and treatment is a popular practice but many people, seek spiritual support as well. This present study uses the qualitative research approach analyzing the secondary data and people's perspectives and living experiences of culturally diversified Pakistan. In the secondary data analysis, reviewing interdisciplinary literature such as psychology, sociology, religious or theological and cultural studies shows the lack of the living religion aspect in well-being. For primary data analysis, the people from different cultural backgrounds are asked to share their life experiences to demonstrate how cultural and religious dichotomy influenced their lives. The research has tried to explore the both positive and negative impacts of religion on well-being, healing and coping strategies. The study reveals that in times of hardship, people tend to follow more religious activities such as daily prayers, meditation, counseling from the scholars, and joining community events to gain hope, strength, and moral support from others. Contrary to this, many times people faced challenges in seeking mental help because they are judged as less Muslim due to lack of patience which leads to chronic anxiety and depression. The study also highlighted some counter-arguments, for instance, stigma associated with seeking mental help, or belief systems that may hinder taking mental health seriously, putting a barrier to seeking professional help. This research work has focused not only cultural aspects but it also examines the diversity of cultural behaviors which shows the originality by inducing the comparative and integrative approaches. Eventually, the paper suggests that the role of religion in bringing awareness of mental health is essential to develop a holistic approach in human well-being, also it needs a strong collaborative effort from both medical health professionals and religious communities to bring more culturally inclusive and sensitive support system for people.

Keywords: Living Religion, Well-being, Coping Mechanisms, Cultural Obstacles, Healing Strategies.

The Struggle for Survival in Gaza

Shrouq JEBRIL¹
Ali Issam Ahmed SALIM²

The Gaza Strip is facing a severe humanitarian crisis due to the prolonged blockade and repeated military operations. This situation has had profound impacts on food security, significantly increasing the risks of hunger, malnutrition, and famine. This study aims to comprehensively analyze the current food security issues in Gaza and evaluates them through the four key pillars of food security: availability, access, utilization, and stability. The research is designed within the framework of a mixed-methods approach. It draws on secondary data published by international organizations such as the United Nations, the World Food Programme, and the World Health Organization (including food price indices, market functioning, and the availability of essential goods). In addition, reports from humanitarian organizations and field-based testimonies have been examined to analyze the difficulties faced by the population and the coping strategies they have developed in response to food shortages. The findings reveal severe disruptions in supply chains, excessive increases in staple food prices, and inadequate access to electricity and clean water—factors that have exacerbated malnutrition problems, particularly among children and women. Furthermore, restrictions at border crossings and obstacles to humanitarian aid have been found to heighten the risk of the current crisis escalating into a large-scale famine. In conclusion, this study highlights the interaction between armed conflict and food security from a scientific perspective and develops recommendations for policymakers and international actors. Among these recommendations, the establishment of safe humanitarian corridors, support for local market mechanisms, and the implementation of emergency nutrition programs stand out as priorities.

Keywords: Gaza, Food Security, Famine, Humanitarian Crisis, Armed Conflict.

Navigating New Horizons: Social and Cultural Experience of International Students at the İzmir Kâtip Çelebi University, Turkey

Stephen TAIWO¹

The advent of globalization has brought significant shifts in the trajectory and outlook of higher education due to the expansion in volume, scope, and complexity of international education. This has led to a surge in the number of international students, with more than 6 million mobile students worldwide. In Turkey, various stakeholders within the Turkish higher education system have continuously developed policies to attract more international students, making Turkish universities more appealing. However, recent realities reveal that many international students face several difficulties, such as language barriers, cultural differences, learning style variations, as well as loneliness and a sense of alienation during their studies. Despite interventions by the Turkish government and universities aimed at improving the social and learning experiences of international students in Turkey, these issues persist. Against this backdrop, this study specifically examines the social and cultural experiences of international students at İzmir Kâtip Çelebi University, İzmir, Turkey. Participants were selected using criterion sampling: four males and three females took part in interviews. The result shows that social and cultural activities within the university, including travelling programs, sports, informal speaking clubs, music concerts, and international conferences, have helped international students' adaptation and integration into the reality of their new environment. Conclusively, international students' social and cultural experiences have been positive as it has made them build confidence, correct misconceptions, learn the language, learn new signs, act and sounds, build extra motivation to study more, broaden their mind, and accelerate their way of learning to scale through their academic hurdles.

Keywords: International Students, Social Experiences, Cultural Experiences, Integration, Adaptation.

Cotton Production and Its Influence on Household Income in Bariadi District, Simiyu, Tanzania

Elias Magese SEKI¹
Dr. Arbogast Bernard MOSHI²

Cotton and ginning is one among the three top agricultural export industries in Tanzania, greatly contributing to its economic growth as per the 2021 Cotton report. The sector's importance to the GDP stood at 27 %, with this figure ranging between 24 % of total exports and 13% of earnings from exported crops, while approximately two-thirds (65 %) of the agricultural workforce were in the sector. The study was carried out in three major cotton-growing wards (Mhango, Nyangokolwa and Somanda) of Bariadi district. The wards were purposively chosen according to Simiyu region's cotton output. To reduce selection bias 61 respondents were randomly selected. Cross-sectional primary data for 2022/23 cotton season were collected using structured questionnaires. STATA was applied to estimate the profitability of cotton farming and determine the socioeconomic factors affecting cotton production. To substantiate production trends in the study area secondary data from the DALDO database for seasons 2021/2022 and 2022/2023 were analyzed using Microsoft Excel. The results revealed that 91.8% earned profits from cotton farming ranged from a loss of 411,600 Tanzanian shillings (TZS) (approximately \$156) to a maximum profit of 7,140,000 TZS (approximately \$2,702), with an average profit of 1,506,802 TZS (approximately \$570). Based on these findings, the study suggests strengthening farmers' access to extension and financial services, assuring timely payments to cotton growers, and offering high-quality but reasonable agricultural inputs to lower production costs. Furthermore, encouraging educated people to work in cotton farming and boosting women's involvement in industry can boost production and profitability.

Keywords: Cotton Production, Employment, Profitability, Socioeconomic Factors, Women in Agriculture.

Spirituality for Sale: Alexey Solovyov's Critical Approach

Abibulla MUMDZHI¹

In contemporary culture, spirituality is increasingly shaped by consumerist logic and self-branding. Practices such as self-development programs, online gurus, and subscription-based applications turn transcendence into a marketable product. Within this context, Alexey Solovyov, in *The Age of Burned-Out Superheroes*, critiques “hustle” culture, the cult of success, and commodified happiness as forces that erode authentic spiritual life. This article examines Solovyov’s critique of contemporary spirituality, focusing on commercial self-development courses, online gurus, and subscription-based psychological applications. His ideas are analyzed through the framework of religious philosophers such as Leibniz, Shestov, and Kierkegaard, as well as critical theorists of the Frankfurt School—most notably Guy Debord, Gianni Vattimo, and Jean Baudrillard. Solovyov maintains that modern culture intensifies burnout by overlooking the complexity of human existence. Whereas Christianity and ancient Greek philosophy recognized the intellectual and spiritual dimensions of life, contemporary culture tends to ignore the profound need for authentic spiritual fulfilment. The result is a pseudo-spirituality shaped by market logic, in which even well-intentioned authors and gurus reduce faith to a commodified practice. This study argues that philosophy and religious traditions can provide resources for resisting such reduction. Leibniz’s theodicy, Shestov’s rebellion against rational necessity, and Kierkegaard’s leap of faith point to existential aspects of belief that cannot be substituted by consumerist models of happiness. In this sense, Solovyov’s critique illuminates the tensions between postmodernity, post secularism, and the commercialization of faith, offering insights into how genuine spirituality might survive in an age of burnout.

Keywords: Spirituality, Faith, Religion, Consumerism, Postmodernity.

The Role of Intensive Listening to Authentic Materials (Clips) in Enhancing Vocabulary Acquisition Among EFL Seventh-Grade Students

Murad AL-SHLOUL¹
Dr. Hela HARAFSHEH²

The Role of Intensive Listening to Authentic Materials (Clips) in Enhancing Vocabulary Acquisition Among EFL Seventh-Grade Students; it is based on the assumption that authentic listening provides meaningful and contextual input, which is essential for vocabulary development. The intervention included three structured lessons; each one of them focused on shopping-related vocabulary (e.g., queuing; till; receipt; credit card) and delivered through real-life English videos. The sample consisted of 25 students; vocabulary acquisition was measured after each lesson using structured vocabulary tests. Data were analyzed with descriptive statistics; paired-sample t-tests; and one-way ANOVA. Results showed statistically significant improvements in students' vocabulary performance; the paired-sample t-tests revealed highly significant gains ($p < .001$); and the ANOVA confirmed meaningful differences between lessons ($F(3, 72) = 56.84$; $p < .001$). These gains were evident in vocabulary recognition; retention; contextual use; and classroom interaction. The findings indicated that intensive listening to authentic materials enhanced vocabulary learning; repeated exposure, visual scaffolding, and real-life input all contributed to improved outcomes. The study recommended training teachers in order to integrate authentic materials into regular lessons; and it suggested extending future research to different age groups, classroom contexts, and broader curricular settings.

Keywords: EFL, Vocabulary Acquisition, Audiovisual Materials, Authentic Listening, Classroom Research.

The Impact of Communication Companies on Mobile and Internet Banking Adoption in Nigeria: Nigerian's Perception

Alabi Abdulraouf OLAWALE¹

In the present day of mobile and internet banking adoption in Nigeria, more and adequate attention is been paid to data utilization, especially when it comes to sending and receiving some vital financial information either within or outside Nigeria. Using Air Tell, Glow mobile, Mtn and 9mobile being the most prominent communication companies in Nigeria, can be very competitive since majority of the customers are after the prompt and diligent services, thus makes it possible to access these companies' performances. This research work uses factor analysis to determine which of the telecommunication companies listed above is functioning well in motivating mobile and internet banking adoption in Nigeria. The selected banking houses are: First bank of Nigeria Plc. Access bank of Nigeria Plc. and United bank for Africa (UBA). The data was gathered through direct interaction with these banks' customers through structural set of questionnaires. The results clearly show that the level of mobile and internet banking adoption by customers is very high and moreover MTN is the most highly patronized telecommunication company. It is therefore recommended that the Federal government must establish a control security unit with strict guidelines for the established telecommunication companies to follow, since the accepted goal for the establishment of these set of companies should not be profit oriented alone but should also include Nation economy development.

Keywords: Air Tell, Glow Mobile, MTN, 9Mobile, Digital Sensor.

Films for Learning Through Nonformal Approach

Shariful ISLAM¹
Prof. Dr. Md Abdus SALAM²
Faijunnassa SHILPI³
Ashrifa AKTHER⁴

The rising number of practitioners in the field of education started using films for teaching and learning. This paper focused on notion of adult learner towards the use of films in education as non-formal learning. The objective of this study was to identify the view of adult learners towards films as learning tool. This study followed a qualitative research design. Two hundreds of the practitioners in the field of education who were pursuing professional degree in higher education were the sample for this study. Questionnaire and focus group discussion (FGD) guideline were used as the data collection tools. Three short films made by the research team were also used as the intervention tools in the study. The study found the positive impression of adult learners towards films as non-formal learning tool. Data from FGD further denoted that film was identified as the effective tool for creating awareness and improving practices in different cross cutting issues. Furthermore, study claimed through respondents' opinion towards films that it was the influential tool for teaching content for adult learners. Moreover, the study revealed that, films could create opportunities for critical thinking and problem-solving issues. This could also be supportive materials for teacher training and hands on practice to follow if it was arranged purposefully. However, some of them reported that the appeal and comprehension of teaching through film would effective but challenging. The reason might be because of readiness of learners, infrastructures, and resources for successful implementation. Thus, this study recommended that the practitioners would be careful about content selection and making of the films to engage learners with real life examples of their surroundings. So that they can relate and reflect the learning outcome of the films in their own way of life to improve practices.

Keywords: Films in Education, Learning, Nonformal Education, Teaching.

The Role of the Pharmacist in Promoting Health Awareness Through Health Communication

Khawla ESWIEI¹

Health communication is an essential part of modern healthcare to advance the health and wellbeing of people and populations because it helps them understand diseases, use medicines correctly, and make healthier choices. Yet many communities still face difficulties in getting clear and reliable health information. Pharmacists, as the most accessible healthcare professionals, can play a key role in solving this problem. This study examines how pharmacists promote health awareness through health communication, focusing on their main activities and challenges. A review of published studies (2010–2024) was carried out using sources such as PubMed, Science Direct, and Google Scholar. The findings show that pharmacists support health awareness by offering medication counseling, joining vaccination campaigns, participating in health fairs and community outreach activities, correcting misinformation, and using popular digital platforms such as Facebook, TikTok, and WhatsApp to reach wider audiences. These efforts improve patient trust, increase treatment adherence, and strengthen public health. However, pharmacists still face barriers such as lack of time and limited communication training. This study recommends integrating health communication training into pharmacy education, providing continuous professional development, and supporting pharmacists in using digital tools effectively and responsibly. Closer collaboration with other healthcare professionals will further enhance their role in promoting healthier communities.

Keywords: Health Communication, Pharmacist, Public Health, Patient Education, Health Awareness.

AI-driven Surveillance Systems for Mogadishu Security: Challenges and Opportunities

Ahmed Dhubow Osman¹
Abdikadir Mohamed HASSAN²

Modern technology has transformed traditional surveillance into an advanced AI-based system that significantly enhances security. Many developed countries have implemented these Systems to improve public safety and security by detecting threats while balancing privacy and ethical considerations. The AI-driven surveillance systems provide real-time monitoring, making it beneficial for states with weak governance, which have faced persistent insecurity since the collapse of the central government of Somalia in 1991. Somalia is still under widespread threat from a terrorist group such as Al Shabab. In 2024 the Somali government ordered the installation of surveillance cameras, CCTV, in the capital Mogadishu to avoid attacks and monitor the group activity. However, the government initiative faced targets and showed the potential role of real-time surveillance systems. This study explores the role of AI-driven systems in strengthening the Somali security infrastructure, evaluating the opportunities and challenges of implementing AI based security systems. The study also analyzes the feasibility of integrating surveillance systems within current security frameworks to improve stability and resilience to emerging threats. Finally, this study fills the literature gaps on integrating AI-driven surveillance in fragile states such as Somalia and offers effective recommendations. Primary and secondary data were collected through questionnaires and key informant interviews, with a sample size of nearly fifty respondents selected using Slovin's formula and analyzed using SPSS version 16.0.

Keywords: AI Surveillance, Somali Security, CCTV, Ethical and Privacy.

Climate-Induced Migration and Urban Sustainability: A Socio-Economic Study of Dhaka City

Sadia Sultana TRISHA¹
Nafisa Naushin JOYEETA²
Omar FARUQUE³

One of the most urgent issues facing the world today is climate change, and Bangladesh is one of its most vulnerable victims. Natural catastrophes, including cyclones, flash floods, and droughts, are common in the nation because of its distinct geographic characteristics. Mass displacement and the emergence of climate refugees are the results of these occurrences, which cause fatalities, damage to infrastructure, and detrimental effects on livelihoods. Many displaced people go to Dhaka because they think it has a wide range of job options for different age groups and ability levels. But because of its severe pollution and overcrowding, Dhaka has already earned the title “A City of Uninhabitable Living.” The city’s socioeconomic problems have worsened due to the inflow of climate refugees, placing pressure on housing, labor markets, infrastructure, and basic services. This study investigates the socio-economic challenges faced by climate refugees, their impact on Dhaka’s residents, labor dynamics, and urban environment. It also explores whether their presence contributes to social degradation and hinders progress toward SDG 11, which aims to make cities inclusive, safe, resilient, and sustainable—central to green city planning. Using both qualitative and quantitative methods, the study draws on secondary data from scholarly publications, books, journals, and national and international sources. The results show escalating drug use and criminal activity, pressure on resources like power and clean water, and rising housing expenses. Despite some responders pointing out the benefits of skilled labor at low salaries, the overall load is noteworthy. The report ends with policy suggestions for improved regulation and public knowledge that will aid Dhaka in adapting to and lessening these effects.

Keywords: Climate Refugees, Dhaka City, SDG-11, Environmental Effect, Labour Market.

Nisâ Sûresi 34. Âyetindeki “Darabe” Fiilinin Üretken Yapay Zekâ Destekli Analizi: ChatGPT Örneği

Reyhan DAĞHAN¹
Prof. Dr. Murat KAYACAN²

Tefsir geleneğinde müfessirler, Kur’ân’daki kavramları yorumlarken kelimenin dilsel anlamının yanı sıra yaşadıkları dönemin sosyal ve kültürel şartlarını da dikkate almışlardır. Bu bağlamda Nisâ sûresi 34. ayette geçen darabe (ضرب) fiili, “vurmak, bir şeyi bir şeye vurmak, yürümek veya hareket etmek” gibi farklı literal anlamlar taşımaktadır. Klasik ve çağdaş dönem müfessirleri bu fiili aile içi ilişkiler bağlamında çeşitli şekillerde yorumlamış, dönemlerinin toplumsal kabullerini de yansıtmışlardır. Günümüzde ise üretken yapay zekâ (generative AI) teknolojileri, metin analizi, kavramsal karşılaştırma ve yorumların sistematik sınıflandırılması için yeni imkânlar sunmaktadır. Bununla birlikte, yapay zekâ modelleri manevî ve ahlâkî sezgiye sahip olmayıp, çıktıları algoritmik süreçlere ve kullanıcı girdilerine dayanmaktadır. Çalışmamız, daha önce tefsir alanında sınırlı biçimde ele alınan bu konuyu özgün bir yöntemle ele alarak, klasik/çağdaş dönem tefsir yorumları ile ChatGPT-3.5’in darabe fiiline dair üretimlerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırma sorusu, “ChatGPT Kur’ân’daki bir kavramı bağlamı ve anlam katmanlarıyla yorumlayabilir mi?” şeklinde belirlenmiştir. Bulgular, üretken yapay zekânın bazı dilsel ve bağlamsal açılardan katkı sağlayabilse de tefsirin ahlâkî, tarihsel ve yorumsal boyutlarını kuşatmakta sınırlı kaldığını göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, yapay zekânın tefsir alanında yardımcı ve tamamlayıcı bir araç olarak kullanılabileceğini, ancak nihai yorum otoritesinin müfessirlerde kalması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur’ân, Nisâ Yûresi, Yapay Zekâ, ChatGPT.

Dijital Dönüşüm Sürecinde Dönüştürücü Liderliğin Rolü Üzerine Bir Araştırma

Gülcan OLÇUM SELEK¹
Prof. Dr. Zehra Nuray NİŞANCI²

Dijital dönüşüm, günümüz örgütlerinin stratejik öncelikleri arasında yer almakta ve iş yapış biçimlerinden örgütsel kültüre kadar birçok alanda köklü değişimleri beraberinde getirmektedir. Bu dönüşüm yalnızca teknik altyapıların değişimiyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda çalışanların bu süreci nasıl algıladıkları, nasıl benimsedikleri ve liderlik yaklaşımlarının bu algıyı nasıl şekillendirdiği de önemli bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Başka bir ifade ile bu dönüşümün sürdürülebilir biçimde gerçekleşmesi, yalnızca teknik donanım ile değil, aynı zamanda liderlik anlayışı ve insan kaynağıyla doğrudan ilişkili görülmektedir. Bu bağlamda yürütülen bu araştırmanın amacı, dijital dönüşüm süreçlerinde insan faktörünün belirleyici rolüne odaklanarak, dönüştürücü liderliğin çalışanların dijital dönüşüm algısı üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Dönüştürücü liderliğin, çalışanları motive etme, ilham verme ve vizyon kazandırma boyutlarıyla dijitalleşme süreçlerine katkı sunduğu varsayılmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, Türkiye’de farklı sektörlerde çalışan bireylerden elde edilmiş olup, veri toplama aracı olarak Dönüştürücü Liderlik Ölçeği ve Dijital Dönüşüm Algısı Ölçeği kullanılmış olup 450 kişiden veri toplanmıştır. Araştırma, insan odaklı liderlik yaklaşımlarının dijitalleşme süreçlerindeki önemini vurgulamakta ve bu alandaki literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Aynı zamanda uygulayıcılara, dijital dönüşüm stratejilerinde liderlik stillerine yönelik farkındalık geliştirme konusunda yol gösterici öneriler sunmaktadır. Araştırma verilerinin analizi sonucu elde edilen ön bulgular dönüştürücü liderlik tarzının varlığında çalışanların dijital dönüşüm süreçlerine daha açık, istekli ve pozitif yaklaştığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Dönüştürücü Liderlik, Algı, Örgüt.

Dinlerin Buluştuğu Kent Ephesos; Artemis Tapınağı, Aziz Yuhanna Kilisesi ve İsa Bey Camii

Emirhan ÖZ¹

Anadolu'nun batı kıyısında yer alan ve Neolitik Çağ'dan itibaren kesintisiz yaşam sunan Ephesos, günümüzde Selçuk adı ile anılmaktadır. Coğrafi konumu ve limanı ile Antik Dünya'nın vazgeçilmez bir ticaret bölgesi olan Ephesos hem zengin tüccarların hem de imparatorların gözdesi olmuştur. Bu zenginlik karşımıza sadece ticaretle değil aynı zamanda sanatta ve inanç kökenli mimaride karşımıza çıkmaktadır. Antik Dünya'nın Yedi Harikası'ndan biri olan Artemis Tapınağı bu durumun dışı vurumudur. Artemis Tapınağı sayesinde kent pek çok bölgeden ziyaretçi çekmiş ve önemli bir dini merkez olmuştur. Ancak bu durumu sadece Pagan Ephesos'ta geçerli olmamış bir miras olarak Hristiyan Ephesos'ta da devam etmiştir. Bu dönemde Aziz Paulus'un kısa süreli, Aziz Yuhanna ve Meryem Ana'nın ise uzun süreli kentte yaşamış olmaları, Aziz Yuhanna'nın mezarının ve o mezarın üstüne yapılmış olan Aziz Yuhanna Kilisesi'nin bu bölgede bulunması, 431 yılında Ephesos'da gerçekleştirilen konsilde Meryem Ana'ya Theotokos (Tanrı Anası) unvanı verilmesi sonrasında inşa edilen Meryem Ana Kilisesi ve bir anlamda tanrıça Artemis'in kentinin Theotokos Meryem'e evrilmesiyle Kutsal Kadın olgusunun devamlılığı sağlanmıştır. Söz konusu kiliselerle Ephesos, Hristiyan hacıların vazgeçilmez durağı konumuna gelmiştir. Türk-İslam dönemine gelindiğinde ise bölge Aydınöğulları Beyliği'nin merkezi haline gelmiş ve beyliğin bölgedeki gücünü temsil eden İsa Bey Camii inşa edilmiştir. Özellikle Güney Anadolu'nun ve Suriye'nin etkilerinin hem mimarisinde hem de süslemelerinde bize gösteren yapı devşirme malzemeleri ile de bölgenin geçmişini halen daha yaşatmaktadır. Bu çalışmadaki amaç ise, üç farklı dine ev sahipliği yapmış olan Ephesos-Selçuk'un sadece antik bir kentten ya da Hristiyanlık için hac merkezi olmaktan ibaret olmadığı aynı zamanda bölgede Türk-İslam dönemi açısından da zengin bir geçmişin olduğu; Artemis Tapınağı, Aziz Yuhanna Kilisesi ve İsa Bey Camii örnekleri ile anlatılmaktadır. Böylece kentin dini ve kültürel çeşitliliği, bu çeşitliliğin ise mimariye nasıl yansıdığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Artemis Tapınağı, Aziz Yuhanna Kilisesi, Ephesos, İsa Bey Camii.

Kimlikten Temsile: Seyyahların Bakışıyla Coğrafyanın Anlamı

Nihad ZARBALİYEV¹

Seyahatname kelimesi, Arapça seyâhat (aslı siyâhat, gezmek, gezi) ile Farsça nâme (risâle, mektup) kelimelerinden türetilmiş olup “gezi mektubu, gezi eseri” anlamına gelip, çeşitli amaçlarla yapılan seyahatler dolayısıyla kaleme alınan eserlere verilen ortak isimdir. Bu kavramlar seyahatnamelerin yalnızca bireysel deneyim aktaran metinler değil, aynı zamanda tarihsel ve kültürel bağlamları yansıtan çok katmanlı eserler olduğunu göstermektedir. Çalışmanın temel amacı, nitel araştırma yöntemi kullanarak, 19. yüzyıl seyahat yazını bağlamında A.W. Kinglake, F.G.Burnaby, A.S.Puşkin ve K.N.Leontiev’in metinleri üzerinden oryantalizm, bilgi–iktidar ilişkisi ve bireysel anlatı boyutlarını karşılaştırmalı ve eleştirel bir düzeyde incelemektir. Kinglake’in seyahatnamesi, Avrupa merkezli ve küçümseyici bir bakışla Doğu’yu “öteki” olarak sunan klasik oryantalist söylemin belli bir örneği olarak değerlendiriyor. Burnaby’nin eserinde ise onun asker kimliği ve emperyal amaçlı bilgi toplama çabası, metni bilgi ve iktidar ilişkilerini somutlaştıran politik bir belgeye dönüştürdüğünü gösteriyor. Burnaby’nin seyahatnamesi, seyahat yazınının politik işlevini ve emperyal söylemle nasıl bütünleştiğini gösteren bir eserdir. Buna karşılık, Puşkin’in Erzurum Yolculuğu, bireysel deneyim, estetik algı ve kültürel empati üzerine inşa edilmiş alternatif bir temsil pratiği sunmaktadır. K.N.Leontiev’in yazılarında ise ilk başta bir görev üzerine yaptığı gözlemler görülse de, sonradan kendi görüşleri ve görmek istedikleri görülmektedir. Bu dört seyyahın kimlikleri ve metinleri, tarihsel, kültürel ve politik bağlamlarda analiz edildiğinde, seyahatnamelerin yalnızca mekânsal anlatı değil, aynı zamanda ideoloji, temsil ve iktidar ilişkilerinin yeniden üretildiği metinler olduğu sonucuna varılıyor. Çalışma, seyahat yazınının çok boyutlu doğasını kavramaya ve kültürel-politik bağlamlardaki işlevini derinlemesine anlamaya katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Keywords: Seyahatname, Oryantalizm, Bilgi–İktidar İlişkisi, Temsil, Seyyah Kimliği.

Yaratıcı Eğitimde Pedagojinin Rolü: Özbek Tiyatro Sanatında Oyunculuk Yönteminin Yetenek Gelişimine Katkısı

Doç. Dr. Zamfıra AKHMEDOVA¹

Bu bildiri, yaratıcı eğitim ve öğretimde pedagojinin rolünü, özellikle Özbekistan Devlet Sanat ve Kültür Enstitüsü'nde tiyatro sanatı bağlamında incelemektedir. Araştırmanın amacı, aktörlük okullarının yetenek gelişimindeki önemini vurgulamak ve klasik eserler üzerinden eğitim yöntemlerini analiz etmektir. Yöntem olarak, aktörlük eğitimi sürecinde kullanılan pedagojik yaklaşımlar (dikkat, hayal gücü geliştirme egzersizleri, etüd çalışmaları, metin analizi ve sahneleme teknikleri) ele alınmıştır. Eğitim süreci, birinci yıldan başlayarak nesir uyarlamaları, modern dramaturji ve üçüncü yıldan itibaren klasik eserler (örneğin Shakespeare'in "Hamlet", Goethe'nin "Faust") üzerine odaklanan aşamalı bir yöntem izlenmiştir. Bu yöntemlerde, metin okuma, kolektif tartışma, karakter analizi, psikolojik tahlil ve üstün amaç (yüksek hedef) belirleme gibi unsurlar kullanılmıştır. Ayrıca, usta-çırak geleneği temel alınarak, ünlü pedagogların (örneğin M. Uygur, T. Azizov) deneyimleri incelenmiştir. Bulgulara göre, bu yöntemler öğrencilerin doğal yeteneklerini geliştirerek, sahne üzerinde esnek ve duyarlı aktörler yetiştirmekte etkili olmaktadır. Klasik eserler üzerindeki çalışmalar, öğrencilerin psikolojik derinlik kazanmasını, kültürel mirası anlamasını ve manevi olgunluğa erişmesini sağlamaktadır. Ancak, günümüz tiyatrolarında klasik eserlerin az sahnelenmesi gibi sorunlar, eğitimde yoğunlaşmayı gerektirmektedir. Sonuç olarak, pedagojik yöntemler, aktörlerin entelektüel ve ahlaki gelişimini destekleyerek, tiyatro sanatının geleceğini güçlendirmektedir. Bu yaklaşım, genç nesilleri yüksek manevi değerlerle donatarak, toplumun kültürel eğitimine katkı sunmaktadır. Makale, tiyatro eğitiminde pedagojinin vazgeçilmez rolünü kanıtlamakta ve gelecek nesillere ilham vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro, Aktör, Yönetmen, Taklit, Sanat, Rol, İzleyici, Sahneleme.

Oyuncunun Sahneye İlişkin Dikkatinin İzleyici Üzerindeki Etkisi: Estetik ve Psikolojik Yönler

Öğr. Gör. Jasurbek EGAMBERDİEV¹

Bu bildiri, oyunculuk sanatı alanında sahne dikkatinin izleyici üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Çalışma, oyunculuk becerileri gerektiren sanat türlerinde sahne konsantrasyonunun seyirci üzerinde yarattığı dramatik etkiyi detaylı bir şekilde incelemektedir. Alanında uzman profesör ve öğretim üyelerinin deneyimleri, Stanislavski sistemi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Stanislavski metodolojisine uygun düşünce ve öneriler, bilimsel-teorik açıdan analiz edilmektedir. Araştırma, oyunculuk sanatının temel prensiplerini modern teatral pedagoji yaklaşımlarıyla sentezleyerek, sahne sanatlarında dikkat ve konsantrasyon tekniklerinin etkinliğini ortaya koymaktadır. Çalışma, teatral eğitim sürecinde uygulanan Stanislavski sistemi prensiplerinin güncel sahneleme pratiklerindeki karşılığını bilimsel metodoloji kullanarak değerlendirmektedir. Araştırma, tiyatro eğitmenleriyle yapılan görüşmeler ve Stanislavski temelli eğitim oturumlarının içerik analizini içeren nitel bir yaklaşım benimsemektedir. Modern tiyatro yapımlarından vaka çalışmaları, konsantrasyon tekniklerinin uygulanması ölçmek için analiz edilmiştir. Analiz, sahne dikkatindeki artışın izleyici katılımını ve duygusal yankıyı önemli ölçüde artırdığını ortaya koymaktadır. Stanislavski tekniklerinin modern pedagojiye entegrasyonu, oyuncuların odaklanmasını iyileştirmekte ve daha otantik performanslara yol açmaktadır. Çalışma, yapılandırılmış konsantrasyon eğitiminin tiyatro sunumlarının başarısıyla pozitif bir korelasyon içinde olduğunu doğrulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oyunculuk Sanatı, Sahne Dikkati, Stanislavski Sistemi, İzleyici Etkisi, Teatral Pedagoji.

İranlı Tarihçi Âlim Şerefeddin El-Yezdî'nin “Zafernâme” Adlı Eseri ve Sahne Yorumu

Prof. Dr. Munavvara ABDULLAEVA¹

Bu bildiride, büyük İranlı tarihçi âlim Şerefeddin el-Yezdî'nin “Zafernâme” adlı tarihî eserinin sahne yorumu ve dramaturjik yapısı detaylı bir şekilde incelenmektedir. Eser, Emir Timur ve Timurlular'ın tarihsel faaliyetlerini ele alarak, bu dönemin kültürel ve sosyal dinamiklerini yansıtmaktadır. “Zafernâme” metninin tarihsel kaynak analizi ile birlikte, eserin sahneye uyarlanan versiyonunun dramaturjik ve sahneleme teknikleri açısından karşılaştırmalı analizi yöntemini benimsemektedir. Uyarlamada kullanılan yöntemler, karakter derinliği, diyalogların etkileyiciliği, yönetmenin sanatsal çözümleri ve repertuvar oluşturma stratejileri gözlem ve eleştirel inceleme yoluyla değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda, “Zafernâme”nin sahne uyarlamasının, tarihsel gerçekliği korurken aynı zamanda modern sahneleme teknikleriyle karakterlerin psikolojik derinliğini ve olay örgüsünün dramatik etkisini başarıyla artırdığı tespit edilmiştir. Yönetmenin sanatsal çözümlerinin, eserin tarihsel ve sanatsal önemini çağdaş izleyiciye aktarmada kilit rol oynadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Repertuvar, Zafernâme, Gösteri, Diyalog, Karakter, Yönetmen, Sanatsal Çözüm.

Absürd Tiyatro Akımının Özbek Tiyatrosu’ndaki Etkisi

Öğretim Görevlisi Kaxramon MADRİMOV¹

Bu bildiri, absürd tiyatro ve absürd drama kavramlarını, dramaturjideki bu akımın özelliklerini ele almaktadır. 20. yüzyılın 50-60’lı yıllarında ortaya çıkan bu akım, insan yaşamının anlamsız ve soyut olduğunu savunan bir bakış açısını yansıtır. Akımın temsilcileri, insanın varoluşsal sorgulamalarını, sahte görevler, ahlaki normlar ve ilişkilerle çevrili bir yaşamın kurbanı oluşunu sahneye taşır. Bildiride, absürd tiyatronun Avrupa’daki kökenleri, Martin Esslin’in bu alandaki katkıları ve akımın eklektik doğası incelenmektedir. Ayrıca, Samuel Beckett, Eugène Ionesco ve Fernando Arrabal gibi yazarların eserleri üzerinden absürd tiyatronun insan yaşamındaki anlamsızlık ve mantıksızlık temalarını nasıl işlediği tartışılmaktadır. Özbekistan tiyatrosunda absürd dramaların sahneleme örnekleri ve bu akımın yerel dramaturjideki gelişim eksiklikleri de ele alınarak, bunun halkın estetik algısı ve mentalite ile ilişkisi değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro, Absürd, Paradoks Tiyatrosu, Trajedi, Katarsis, Grotesk, Aktör.

İnsan Eliyle Gerçekleşen Doğa Felaketi: Aral Gölü'nün Kurumasının Karakalpak Edebiyatındaki Yansımaları

Khurshida BAKHTİYAROVA¹

Dünyanın dördüncü büyük gölü olan Aral Gölü'nün kuruması, Orta Asya'nın en büyük çevre felaketlerinden biridir. Bu trajik süreç yalnızca ekolojik değil; aynı zamanda sosyo-kültürel ve edebi boyutları olan çok yönlü bir krizdir. Özellikle Karakalpak halkının yaşam biçimini, kültürel kimliğini ve edebi üretimini derinden etkilemiştir. Karakalpak edebiyatının önde gelen isimlerinden İbrayım Yusupov, şiirlerinde Aral Gölü'nün kurumasını sadece bir çevre sorunu olarak değil, insan-doğa ilişkisinin bozulması, kimlik kaybı ve toplumsal dönüşümün sembolü olarak işler. Bu çalışmanın amacı, Yusupov'un şiirleri aracılığıyla Aral Gölü'nün edebi temsillerini incelemek ve bu temsillerin ekolojik farkındalıkla nasıl birleştiğini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmış; Yusupov'un Aral Gölü temalı şiirleri seçilerek tema, imge, metafor ve semboller açısından incelenmiştir. Doğa tahribatı, yas, umutsuzluk, kimlik arayışı ve direnç gibi temalar öne çıkarken, şiirlerde kullanılan imgeler çevresel felaketi kültürel bir travma olarak yansıtmaktadır. Şairin dili ve estetik yaklaşımı, ekolojik duyarlılığı yansıtan güçlü bir şiirsel anlatım sunar. Sonuç olarak, Yusupov'un şiirleri, Aral Gölü felaketini hem bireysel hem de kolektif hafızaya kazıyan edebi belgeler niteliğindedir. Bu tür çalışmalar, çevre krizlerinin toplumsal ve kültürel boyutlarını görünür kılmak açısından büyük önem taşır.

Anahtar Kelimeler: Aral Gölü, Ekolojik Felaket, Doğa-İnsan İlişkisi, Karakalpak Edebiyatı, Sovyet Tarım Politikası.

Materyalizme Karşı Vahdet-i Vücudu Müdafaa Eden Bir Metin: A‘mâk-ı Hayâl

Dr. Merdan HANYEV¹
Dr. Salman NARLI²

Yirminci yüzyıl başlarında Türk edebiyatı, bir önceki asrın son çeyreğinde ortaya çıkan Batı etkisinin devam ettiği bir dönemi yaşamaktadır. Bu etki edebi türlerde kendini gösterirken aynı zamanda Avrupa menşeli fikirler ve teklifler entelektüel hayat içinde ortaya konmuştur. II. Meşrutiyet Dönemi gerek düşünce hayatında gerekse edebiyat ortamında birçok teklifin, akımın ve polemiğin yaşandığı bir devir olmuştur. A‘mâk-ı Hayâl romanı II. Meşrutiyet Devri düşünce ve sanat hareketliliği içinde özgün bir içeriğe sahip olmasıyla dikkat çeken bir metindir. Toplumsal ve politik mevzuların belirgin şekilde hakimiyet kurduğu 1910’lu yılların edebiyat ortamında A‘mâk-ı Hayâl, felsefi ve tasavvufi muhtevasıyla edebiyatın o dönemde alışık olmadığı bir pencere açmıştır. Batı’da analitik felsefenin akıl merkezli dil, düşünce ve bilinç üzerine mevzuları tartıştığı bu dönemde Ahmed Hilmi aklın kendi başına insanı ahlaka, hikmete ve hakikate ulaştırmadığını savunur. Batı aklının hikmetten yoksun, faydacı ve hazcı olduğunu ve bunun ancak materyalizm üzerine şekillendiğini iddia eden Ahmed Hilmi, akıl merkezli felsefelerin hakikati (insanı ve alemi) kavramada yetersiz olduğunu, buna ancak vahdet-i vücud düşüncesinin imkanlarıyla ulaşılabileceğini iddia eder. Bu iddialarını temellendirdiği A‘mâk-ı Hayâl’i bir roman olmanın ötesinde tarihi arka planı olan bir felsefe eleştirisi ve tasavvuf müdafaası olarak okumak mümkündür. Nitekim İslam düşünce tarihinde benzer tavırlar Gazzâlî’de ve İbnü’l-Arabî’nin eserlerinde görülür. Ancak A‘mâk-ı Hayâl’in farkı bu iddiaları Osmanlı’da ve dünyada akıl ve madde merkezli Batı felsefesinin revaçta olduğu dönemde yazılmış olmasıdır. Biz de bu bildiride A‘mâk-ı Hayâl’in kendi çağından günümüze yansıyan edebi ve tasavvufî etkisini tartışacağız. Bildiride metin inceleme yöntemi kullanacağız.

Anahtar Kelimeler: Filibeli Ahmet Hilmi, A‘mâk-ı Hayâl, Türk Romanı, Felsefe, Vahdet-i Vücut, Maddecilik.

Psikoloji ve Kur'ân Perspektifinden Ruh Sağlığı Sorunları ve Tedavi

Zuhra ESMAILY¹
Fatmanur YALÇIN²

Son yıllarda artan ruh sağlığı sorunları, bireylerin psikolojik dayanıklılığını zorlamakta ve tedavi süreçlerinde manevi kaynakların göz ardı edilmesinin eksiklik oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, ruh sağlığı alanında modern psikoterapi yaklaşımları ile dinî-manevî ilkelerin birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini problem olarak gündeme getirmektedir. Bu tebliğ, çağdaş psikoloji araştırmaları ile Kur'ân'ın sunduğu ilkeleri bir araya getirerek ruh sağlığı ve tedavi yöntemlerini kapsamlı bir bakış açısıyla incelemektedir. Araştırmada nitel yöntemler özellikle içerik analizi ve söylem analizi kullanılmış; klasik tefsirler, modern psikoloji kaynakları ve ruh sağlığına ilişkin güncel çalışmalar birlikte değerlendirilmiştir. İç huzuru destekleyen Kur'ân ayetleri sabır, tevekkül ve umut kavramları çerçevesinde analiz edilmiş; söylem analiziyle ayetlerdeki dil kullanımı, toplumsal ve manevi bağlam ile anlam üretimi incelenmiş ve bu ilkelerin psikoterapötik süreçleri nasıl tamamlayıcı nitelikte olabileceği tartışılmıştır. Bulgular, Kur'ân'ın rehberliğinin yalnızca psikolojik müdahaleleri desteklemekle kalmadığını aynı zamanda duygusal ve ahlaki direnci güçlendirerek bireylerin iyileşme sürecine katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmanın özgün değeri, Kur'ân'daki sabır, tevekkül ve umut ilkelerini modern psikoterapötik yöntemlerle ilişkilendirerek hem ilahiyat hem de psikoloji disiplinlerinin ortak zemininde bütüncül bir tedavi modeli geliştirmeyi önermesidir. Bu yönüyle çalışma, benzer araştırmalardan farklı olarak ayetlerin dilsel boyutunu söylem analizi yöntemiyle ele almakta ve tedavi süreçlerinde maneviyatın işlevselliğine dikkat çekmektedir. Sonuç olarak araştırma, psikoloji ve ilahiyat disiplinlerinin iş birliğiyle bilimsel geçerliliği ve manevi derinliği bir arada sunan bütüncül bir tedavi yaklaşımının inanç ve terapi arasında uyum arayan bireyler için ruh sağlığı hizmetlerinin etkinliğini artırabileceğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ruh Sağlığı, Psikoloji, Kur'ân, Sabır, Tevekkül, Bütüncül Terapi, Maneviyat.

Halk Atasözlerinde Hayvan Sembolizmi: Arap ve Türk Kültürlerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Israa Ayad SAKHAR¹

Bu çalışma, halk atasözlerinde hayvanların sembolik boyutlarını Arap ve Türk kültürleri arasında karşılaştırmalı bir yaklaşımla analiz etmeyi amaçlamaktadır. Atasözleri, taşıdıkları imgeler ve sembollerle yalnızca dilsel yapılardan ibaret olmayıp, kolektif zihniyetin aynası ve toplumun doğaya bakışını yansıtan sembolik bir araçtır. Bu bağlamda hayvanlar, zekâ, cesaret, cömertlik veya sabır gibi insani niteliklerle donatılarak zengin bir kültürel alan oluşturmaktadır. Nitekim Türkçede “At beslenirken, kız istenirken” sözü atı zamanlama ve bereketle ilişkilendirirken, Arapçada “الخيـل معقود في” (atın alnına hayır bağlanmıştır) ifadesi onu kutsiyet ve uğurla özdeşleştirmektedir. Aslan imgesi Türkçede “Aç kurt aslana saldırır” atasözünde cesaretin sınanmasıyla ilgiliyken, Arapçada “الأسد لا يصيد الذباب” (aslan sinek avlamaz) sözü onun yücelik ve vakarını sembolize etmektedir. Deve ise iki kültürde de dikkat çekici bir semboldür: Türkçede “Devenin gözü kulağında” sözü (temkinli ve dikkatli olmayı) anlatırken, Arapçada “الصبر صبر الجمـل” (sabır, devenin sabrı gibidir) ifadesi (tahammül ve sebatı) ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca, Türkçede “Köpek ürür, kervan yürür” ile Arapçada “ينبح الكلب” (kavakale tesir) atasözleri aynı mecazı paylaşarak, her iki kültürde de eleştirinin ilerlemeyi engelleyemeyeceğini vurgulamaktadır. Çalışma, bu tür örnekler üzerinden hayvan sembollerinin ahlaki ve sosyal anlamlarını ortaya koymakta; ortak çevre ve evrensel deneyimlere dayalı benzerlikleri vurgulamakta; fakat aynı zamanda her toplumun tarihsel ve kültürel özgünlüğüne göre şekillenen farklılıkları da açıklamaktadır. Sonuç olarak, atasözlerindeki hayvan sembolizminin Arap ve Türk kültürlerinde hem ortak değerlerin hem de özgün kültürel perspektiflerin anlaşılması için önemli bir kaynak olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk Atasözleri, Hayvan Sembolizmi, Arap Kültürü, Türk Kültürü, Karşılaştırmalı Çalışmalar.

Sorumlu Liderliğin Stratejik Karar Alma Süreçlerine Etkisi: Kavramsal Bir Çerçeve

Dilzat Chomu KYZY¹

Günümüzün karmaşık ve belirsiz iş dünyasında liderlerin sadece finansal performansa odaklanması yeterli görülmemektedir. Sorumlu liderlik, liderin kararlarında etik ilkelere ve paydaş beklentilerine öncelik vermesiyle, stratejik yönetimde giderek önemli hale gelmiştir. Bu araştırmanın amacı, sorumlu liderliğin stratejik karar alma süreçlerini nasıl etkilediğine dair bütüncül bir kavramsal çerçeve sunmaktır. Araştırmanın konusu, sorumlu liderlik ile stratejik karar alma süreçleri arasındaki ilişkiyi incelemek olup; bu yönüyle hem teorik hem de pratik açıdan önemli katkılar sağlaması beklenmektedir. Literatürde sorumlu liderliğin genellikle çalışan tutumları, kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performans üzerindeki etkileri incelenmişken son yıllarda stratejik karar süreçlerine etkisi daha az araştırılmıştır. Bu çalışmada önce sorumlu liderlik ve stratejik karar alma kavramları ile kuramsal temelleri ele alınmakta, ardından sorumlu liderliğin stratejik karar süreçlerine hangi mekanizmalarla etki ettiğine dair bir model önerilmektedir. Yöntem olarak literatür taraması ve kavramsal model geliştirme yaklaşımı benimsenmiştir. Önerilen modelde sorumlu liderliğin, etik duyarlılık, paydaş katılımı ve uzun vadeli bakış açısı gibi ara değişkenler üzerinden karar sürecinin etkinliğini artıracakları öne sürülmüştür. Çalışma kapsamında anket, vaka analizi ve deney gibi yöntemsel öneriler gelecekte yapılacak ampirik araştırmalar için sunulmaktadır. Bulgular, sorumlu liderlik yaklaşımının stratejik yönetim disiplinine kuramsal katkı sağladığını, karar alma süreçlerinde liderler için uygulanabilir ilkeler ortaya koyduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, sorumlu liderliğin stratejik karar kalitesini ve paydaş değer yaratımını uzun vadede artırabileceği, böylece örgütlerin sürdürülebilir başarı elde etmesine katkı sağlayacağı ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sorumlu Liderlik, Stratejik Karar Alma, Kavramsal Model, Etik.

Halikarnas Balıkçısı'nın Dalgıcın Parçaları Hikâyesine Psikanalitik Bir Yaklaşım

Şevval Tuğçe DEĞİRMENCİ¹

Bu çalışmada, Halikarnas Balıkçısı'nın Dalgıcın Parçaları hikâyesi Lacancı psikanalitik çerçevede, arzu ve jouissance kavramları üzerinden incelenecektir. Hikâye, denizin yüzeyi ile temsil edilen simgesel düzen ile denizin derinliklerindeki imgesel düzen arasındaki karşıtlık üzerinden ilerler. Dalgıcın bu iki düzlemi birbirine bağlayan ipi koparması ise yapı sökücü bir ifade olarak özgürlüğe ve jouissance'a atılan adımdır. Dalgıcın ipleri çözmesi, simgesel alandaki yasa ve sınırlardan koparak özneleşmeye ve jouissance'a yönelişi de simgeler. Kahramanın toplumsal sınırların ötesine geçerek arzusunun peşinden koşuşu hikâyenin ana fikrini oluşturur. Çalışmaya göre dalgıcın arzu ve jouissance'a sürüklenmesi hikâyeyi doruk noktasına ulaştırır. Hikâyede jouissance, dalgıcın hem haz hem risk dolu derinlere dalışı deneyimi ile verilir. Ayrıca denizin hem çekici hem tehlikeli tasviri, jouissance'ın acı ve haz arasındaki karmaşık tabiatını yansıtır. Bu yönüyle çalışma, edebiyatta arzu ve jouissance'ın görünümünü gözler önüne serer ve edebiyata psikanalitik bir açıdan yaklaşarak disiplinler arası bir bakış kazandırır. Çalışma, hikâyede arzunun ve jouissance'ın görünümünü açıklayarak Türk edebiyatında bireyin arzusunun etik boyutlarını anlamaya katkı sağlar.

Anahtar Kelimeler: Lacan, Arzu, Jouissance, Simge, Özneleşme Edebiyat.

Yapay Zekânın Örgütsel Çevikliğe Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme

Mustafa Halil KORKMAZ¹
Prof. Dr. Zehra Nuray NİŞANCI²

Dijitalleşen dünyada yapay zekâ, hem bireysel ve örgütsel seviyede, hem de devletler nezdinde öne çıkan ve odaklanılan uluslararası bir olgu haline gelmiştir. Yapay zekâ (YZ), makinelerin insanlar gibi düşünebilmesini, öğrenebilmesini ve karar verebilmesini mümkün kılan bir teknoloji alanıdır. Günümüz organizasyonları, YZ sayesinde büyük veri setlerini işleyerek geçmiş eğilimleri analiz edebilmekte, öngörüselleşen modellere dayalı stratejiler geliştirebilmektedir. Bu teknoloji yalnızca teknik bir araç değil, aynı zamanda karar destek sistemlerinin omurgası hâline gelmiştir. Örgütsel çeviklik, kuruluşların iç ve dış çevrelerinde meydana gelen ani değişimlere hızla tepki verebilme, yeni fırsatları değerlendirebilme ve krizleri yönetebilme kapasitesiyle ilgilidir. Çevikliğin temel boyutları; “esneklik, hız, müşteri odaklılık ve değişime duyarlılık”tır. Değişen müşteri beklentileri, teknolojik gelişmeler ve küresel rekabet ortamı, çevikliğin sadece bir tercih değil, yaşamsal bir gereklilik olduğunu göstermektedir. Çevik organizasyonlar yalnızca reaktif değil, proaktif yapılarıyla organizasyonlarda oluşabilecek krizleri öngörme, önlem alma ve harekete geçme gibi kritik noktalarda büyük avantajlar sağlamaktadır. Yapay zekâ (YZ), büyük veri analitiği, öğrenen algoritmalar ve otomasyon yetenekleri aracılığıyla organizasyonların değişken çevresel koşullara hızlı yanıt verebilmesini mümkün kılan, stratejik bir teknolojik araç hâline gelmiştir. Bu bağlamda YZ, yalnızca teknik bir yenilik değil, aynı zamanda bilgiye dayalı karar alma süreçlerini destekleyen bir altyapı sunmaktadır. Çevikliğin başarısı, teknolojik yeterlilik ve bilgi yönetimiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, yapay zekâ teknolojileri örgütsel yapıya entegre edilerek, çevikliğin hem içsel operasyonel esneklik, hem de dışsal çevresel adaptasyon açısından güçlendirilmesini sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, yapay zeka teknolojilerinin örgütsel çeviklik açısından önemine dikkat çekmektir. Araştırmada literatür tarama yönteminden yararlanılmıştır. Taramadan elde edilen bulgulara göre, YZ’nin sunduğu algoritmik çözümleme ve otomasyon kabiliyeti, operasyonel verimliliği artırırken, yönetsel seviyede stratejik çevikliğe zemin hazırlamaktadır. YZ destekli sistemler, dinamik karar yapıları inşa ederek çevikliğin temel bileşenlerine doğrudan katkı sunmaktadır. Böylece organizasyonların sadece hayatta kalmaları değil, aynı zamanda dönüşüm kabiliyetleriyle liderlik konumlarını güçlendirmeleri mümkün hâle gelebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Örgütsel Çeviklik, Esneklik, Hızlı Karar Alma, Belirsizlik Yönetimi.

Ali El-Kârî ve Ali El-Geylânî'nin Tasrîfü'l-İzzî Eserinin Şerhlerinin İncelenmesi ve Mukayesesi

Mohamad Amır Osta¹

Bu çalışma, Ali el-Kârî ve Ali el-Geylânî'nin “Tasrîfü'l-İzzî” eserine yazdığı şerhleri inceleyerek mukayese etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, her iki şerhin sarf ilmi açısından yöntemlerini, kaynak kullanımını ve bilimsel tutarlılıklarını ortaya koymaktır. Ali el-Kârî'nin şerhi, bol örnekler, derin analizler ve felsefî yorumlarla metne zenginlik katmakta; Kur'an, hadis ve Arap şiirine sıkça atıf yaparak hem gramer hem anlam boyutunu bütüncül biçimde ele almaktadır. Ayrıca, şerhte kelime kökenleri ve dilin işlevselliği üzerine detaylı açıklamalara yer verilmektedir. Ali el-Geylânî'nin şerhi ise daha sade ve doğrudan bir üslup benimser; kuralların aktarımında açıklamalar minimum seviyede tutulur ve geçmiş dilbilim otoritelerinin görüşlerine sıkça atıf yapılır. Mukayesede, her iki şerhin de sarf kurallarını sistematik şekilde sunduğu; ancak Ali el-Kârî'nin açıklamalarının öğrenciye daha derin kavrayış sağladığı görülmektedir. Bu araştırma, şerhlerin metot ve kaynak farklılıklarının sarf eğitimi ve Arap dili öğretimindeki işlevini anlamaya katkı sağlamaktadır. Çalışmanın sonuçları hem medrese eğitiminde hem de akademik araştırmalarda söz konusu eserlerin önemini ve kullanım biçimlerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Sarf, Şerh, Tasrîfü'l-İzzî, Ali el-Kârî, Ali el-Geylânî.

Tasavvuf İlminde Eylem ve Söylem Birlikteliği Üzerine Bir Değerlendirme

Ahmet Halil UTKUOĞLU¹

Bu bildirinin konusu, tasavvuf ilminde bilgi anlayışının ayırt edici yönlerinden biri olan eylem ve söylem birlikteliğidir. Çalışmanın amacı, tasavvuf ilminde bilginin yalnızca zihinsel bir öğrenme olarak değil, aynı zamanda sūfinin yaşantısı ve manevî tecrübesiyle doğrulanan ve yeni bilgiler doğurma potansiyeline sahip olan bir süreç olduğunu ortaya koymaktır. Yöntem olarak, klasik tasavvuf literatürü ve sūfîlerin eserlerinden hareketle doküman incelemesi yapılmış, özellikle “marifet”, “hâl ve makam”, “nefs mertebeleri” gibi kavramlar üzerinden söylem-eylem bütünlüğünün izleri sürülmüştür. Çalışmanın içeriğinde, Gazâlî’nin felsefe ve kelâmdan tasavvufa yönelmesi örneğinde olduğu gibi, sūfî tecrübenin teorik bilgiye nasıl farklı bir boyut kazandırdığı ele alınmıştır. Tasavvuf ilminde bilgi, söylemin eylemle desteklenmesiyle anlam kazanmakta; marifet, ancak yaşantı ve pratikle olgunlaşarak hakka’l-yakîn mertebesine ulaşmaktadır. Bu durum, tasavvufun diğer İslâmî ilimlerden ayrışmasını sağlayan temel farklılıklardan biridir. Sonuç ve öneri olarak, tasavvuf ilmindeki bu yaklaşımın günümüzde bilgi-eylem kopukluğunu gidermeye yönelik önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Günümüz akademik ve toplumsal bağlamında, bilginin yalnızca teoride kalmaması, bireysel ve toplumsal düzeyde eyleme dönüştürülmesi gerekliliği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Seyrûsülûk, Söylem ve Eylem, Bilgi, Marifet.

Devrim ve Darbe Sürecinde Mısır’da Demokrasi Arayışı

Bariş OSMAN¹

Devrim ve Darbe Sürecinde Mısır’da Demokrasi Arayışı başlıklı çalışma, Arap Baharı sırasında Mısır’ın 2011 devrimi ile 2013 askeri darbesi arasındaki dönemdeki demokrasi mücadelesini incelemektedir. Çalışma, bu dönemi şekillendiren siyasi, ekonomik ve sosyal zorlukları ele almaktadır. Problem, Hüsnü Mübarek’in 30 yıllık otoriter rejiminin sona ermesine ve Muhammed Mursi’nin demokratik yollarla seçilmesine rağmen, Mısır’ın istikrarlı bir demokratik model oluşturmaması üzerine odaklanmaktadır. Araştırma, tarihsel olayları, politika kararlarını ve bunların sosyo-politik etkilerini analiz eden nitel bir yaklaşım benimsemektedir. İçerik, Mübarek’in otoriter yönetimini, devrimin dinamiklerini, Mursi’nin demokratik reformlarını ve ardından General Abdülfettah el-Sisi liderliğindeki askeri müdahaleyi incelemektedir. Bulgular, Mursi’nin hızlı anayasal değişiklik girişimlerinin ve yönetim tarzının toplumun önemli kesimlerini dışladığını, bu durumun geniş çaplı protestolara ve askeri darbeye yol açtığını ortaya koymaktadır. Çalışma, Türkiye ve Körfez ülkeleri gibi dış aktörlerin Mısır’ın siyasi rotasını şekillendirmedeki rolünü vurgulamaktadır. Sonuç olarak, devrim “korku duvarını” yıkmış olsa da darbe, demokratik ilerlemede bir gerileme yaratmıştır. Öneriler, uzun vadeli istikrar ve demokrasiyi teşvik etmek için kapsayıcı bir yönetim, kademeli reformlar ve sosyo-ekonomik eşitsizliklerin giderilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu analiz, devrim sonrası toplumlarda demokratik geçişlerin karmaşıklığını anlamaya katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Mısır Devrimi, Askeri Darbe, Muhammed Mursi, Arap Baharı.

China Pakistan Economic Corridor: Regional Concerns and Implications

Muhammad Yasir KHAN¹

The China-Pakistan Economic Corridor (CPEC), a vital part of the Belt and Road Initiative (BRI), keeps substantial vows for regional integration, business, and growth. At the same time, it also faces considerable issues that delays its smooth execution and lasting sustainability. This research highlights the challenges of regional difficulties surrounding CPEC, comprising on strategic competition, security rivalry, economic inequalities, and lack of trust among neighboring countries. Applying a qualitative research approach, the study examines primary and secondary data, policy papers, and expert viewpoints to evaluate how regional aspects affect the business and geopolitical prospects of CPEC. The outcome propose that while CPEC give massive prospects for Islamabad's infrastructure growth and Beijing's regional connectivity, persistent challenges like New Delhi's opposition, uncertainty in Afghanistan, and objections from smaller South Asian countries limits its potential. The research highlights to opt confidence-building initiatives, comprehensive regional discourse, and transparent strategy agendas to lessen tensions and guarantee CPEC's role as a candid driver of collaboration and justifiable expansion in Central and South Asia.

Keywords: CPEC, BRI, Economic Connectivity, Regional Collaboration, Strategic Rivalary.

Pioneering Stability: Türkiye's Hybrid Governance Model for Energy Reconstruction in Syria

M. Towsif HASAN¹

This paper examines Türkiye's hybrid Energy Governance Model as a strategy of governance-focused stabilization in post-conflict Syria. Analysing the Kilis-Aleppo natural gas pipeline (inaugurated on August 2, 2025) as a case study, we investigate how its governance structure forms a pragmatic, alternative development pathway amidst political instability. This governance comprises of the Turkish state, Syrian state (along with local councils) and private contractors. Methodologically, the paper triangulates data from semi-structured interviews with key actors, including a range of Turkish, Syrian, and international stakeholders, as well as innovative Open-Source Intelligence (OSINT). It uses VIIRS night-time light luminosity and satellite imagery for the latter. This is to empirically map the project's impact on electricity access and service restoration. It helps to bolster the governance analysis in tangible developmental outcomes. This study contributes directly to decolonising development praxis. It moves beyond critiques of Western models by presenting a functional, non-Weberian alternative born of crisis. The findings challenge the development community to rethink its engagements. Rather than imposing idealized state-building blueprints, there is a need to recognise and work with the complex, hybrid orders that increasingly constitute governance on the ground. This paper thus offers a crucial empirical basis for rethinking connections between authority, service delivery, and legitimacy in an era of crisis.

Keywords: Türkiye, Syria, Energy, Hybrid Governance, Post-Conflict Reconstruction.

Eğitim Diplomasisi Bağlamında Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinin Gelişmesinde TUDİFAK Örneği

Rauf ISMAYILOV¹

Bu çalışmada eğitim diplomasisinin bir aracı olarak yükseköğretim kurumlarının iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlenmesine nasıl katkı sunduğunu incelenmektedir. Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin son yıllarda stratejik ortaklık düzeyine ulaşmasında, kültürel yakınlıkla birlikte eğitim alanındaki iş birliklerinin de etkisi büyüktür. TUDİFAK öğrencilerinin lisansüstü eğitim için Türkiye'yi tercih etmesi ve Türkiye mezunlarının TUDİFAK çatısı altında eğitim vermesi bu bağlamın destekleyici faktörlerindendir. Bu bağlamda, Türkiye'de faaliyet gösteren Türk Dünyası İktisat Fakültesi (TUDİFAK) örneği üzerinden, eğitim diplomasisinin somut bir yansıması olarak öğrenci hareketliliği, ortak projeler ve akademik dayanışma analiz edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış; belge analizi ve gözlem teknikleri ile TUDİFAK çatısı altında gerçekleşen faaliyetler incelenmiştir. Elde edilen bulgular, TUDİFAK'ın yalnızca akademik bilgi aktarımı ile sınırlı kalmadığını, aynı zamanda iki ülke gençliği arasında kültürel bağları güçlendirdiğini ve ortak kimlik inşasına katkı sağladığını göstermektedir. Sonuç olarak, eğitim diplomasisi yoluyla geliştirilen söz konusu etkileşimin, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin sürdürülebilirliğinde önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim diplomasisi, Türkiye-Azerbaycan ilişkileri, TUDİFAK, Yükseköğretim, Kültürel Etkileşim.

X Platformunda Rusya – Ukrayna Savaşının Metinleştirilmesi: Hermenötik Perspektiften Bir Analiz

Abror MASHARIPOV¹

Rusya ve Ukrayna arasında uzun zamandır devam eden kriz, 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya'nın Ukrayna'ya karşı "özel askeri operasyon" adı altında savaş başlatmasıyla yeni bir boyuta ulaşmıştır. Bu saldırıyla birlikte yalnızca askeri değil aynı zamanda medya ve enformasyon alanında da şiddetli bir "savaş" başlamıştır. Taraflar, kendilerini haklı göstermek, olup bitenler hakkında haberleri geniş kitlelere ulaştırmak, amaçlarını beyan etmek amacıyla medya alanında yoğun çaba sarfetmekte ve mevcut durumdan yola çıkarak yeni medya stratejileri üretmektedir. Her iki taraf da kendi anlatılarını küresel ölçekte yayabilmek için özellikle sosyal medyayı etkili bir biçimde kullanmaktadır. Rusya-Ukrayna savaşının sosyal medyada temsil edilme biçimleri, Ricoeur'ün hermenötik yaklaşımı çerçevesinde ele alındığında, metnin anlamının yalnızca yazarın niyetinden değil, okurun yorumlayıcı faaliyetinden de kaynaklandığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Ricoeur'ün sembol hermenötiği, sembollerin çift anlamlı yapısını ve yorumlama sürecinin yaratıcı karakterini vurgularken, sosyal medya metnlerinin anlamlandırılması için de verimli bir çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda X platformundaki savaş metinleri, yalnızca bilgi aktarım araçları değil, aynı zamanda anlam üretimi ve yeniden üretim mekanizmaları olarak işlev görmektedir. Bu çalışmada Rusya - Ukrayna savaşının X platformundaki temsilleri, Paul Ricoeur'ün sembol hermenötiği yaklaşımı çerçevesinde analiz etmeye çalışılacaktır. Çalışma kapsamında X platformunda savaşın metinleştirilmesi analiz edilirken, şu gibi sorulara cevaplar aranacaktır: X platformunda Rusya - Ukrayna savaşı nasıl anlam kazanmakta ve yorumlanmakta? Hangi söylemsel stratejiler ve anlatı yapıları bu metinleştirme sürecinde baskın rol oynamakta? Resmi kurumların metinsel uygulamaları, savaşın anlaşılmasını nasıl şekillendirmekte? Çalışma kapsamında Ocak-Ağustos 2025 tarihleri arasını kapsayan dönemde Rusya ve Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliklerine ait X hesaplarında yapılan Türkçe paylaşımlar incelenecek ve tematik analiz yöntemiyle analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Ukrayna, Savaş, Hermenötik, Ricoeur, Savaşın Metinleştirilmesi.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Kuramsal Açıdan İncelenmesi

Shrouq JEBRIL¹

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri nitel araştırma yaklaşımıyla hem kuramsal hem de uygulamalı boyutlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 2025 yılında Ürdün’de yürütülmekte olup, Yunus Emre Enstitüsü ve Ürdün Üniversitesi’nde görev yapan 6–10 Türkçe öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla veri toplamaktadır. Her görüşme yaklaşık 15–30 dakika sürecektir ve öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları ile deneyimleri üzerine odaklanacaktır. Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle sistematik olarak çözümlenecek ve öğretmenlerin deneyimleri üzerinden yöntemlerin güçlü ve zayıf yönleri, sınıf içi uygulamalarda ki farklılıklar ve yöntemlerin öğrenci merkezli uygulanabilirliği değerlendirilecektir. Araştırma, kuramsal temeller ile sınıf içi uygulama arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak Türkçe öğretiminde yöntem bilimi perspektifine özgün bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmanın ön bulguları, Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi, Doğrudan Yöntem, İletişimsel Yaklaşım ve Görev Temelli Öğretim gibi yöntemlerin farklı bağlamlarda nasıl uygulandığını göstermektedir. Özellikle iletişimsel yaklaşım ve görev temelli öğretim, öğretmenlerin sınıf içi çalışmalarında ön plana çıkarken, öğretmenler mevcut koşullara göre yöntemleri harmanlayarak (eklektik yaklaşım) uygulamaktadır. Bu çalışma, yabancılara Türkçe öğretiminde hem kuramsal hem de uygulamalı bir perspektif sunmakta; öğretmenlerin görüşleri aracılığıyla yöntemlerin etkinliği ve uygulanabilirliğini ortaya koymaktadır. Beklenen sonuçlar, farklı yöntemlerin birlikte ve amaca uygun olarak kullanılmasının öğrenme sürecine katkı sağladığını ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde daha etkili sonuçlar elde edilmesini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Yöntem, Teknik, Öğretmen Görüşleri, Nitel Araştırma.

Suriyeli Mültecilerin Geri Dönüş Eğilimleri: İzmir Araştırması

Ishmael ADJEI¹
Selvet ÇETİN²

2011 yılından beri Türkiye'nin göç politikasını belirleyen en önemli konuyu zorla yerlerinden edilmiş milyonlarca Suriyeli mülteci oluşturmaktadır. Türkiye, bir yandan devasa ölçekteki bu krizi yönetmeye çalışırken, diğer taraftan zorunlu göç nedeniyle ülkeye sığınan toplumun uyum süreçlerini kolaylaştırmak için çok yönlü programlar geliştirmeye çalışmıştır. Suriye'de yaşanan devrim süreciyle birlikte mültecilerin geri dönüşleriyle ilgili tartışmalar hız kazanmıştır. Geri dönüşler, özellikle uzun süren çatışmalarda karmaşık hale gelmektedir. Ev sahibi ülkelerde bağlantılar ve yeni hayatlar kuran mülteciler, savaştan zarar görmüş anavatanlarındaki koşullar göz önüne alındığında, geri dönüşte zorluk çekebilirler. Bu arada, ev sahibi hükümetlerin geri dönüşe erken vurgu yapması, geri dönüşler yavaş yaşandığında mülteci karşıtı toplumsal duyguları körükleyebilmektedir. Suriye'deki rejim değişikliği sonrasında siyasi istikrarın sağlanması ve ekonominin iyileşmeye başlamasıyla mültecilerin geri dönüşlerinin hızlanacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte zorunlu göçle ülkesinden uzun süre ayrı kalan ve yerleştiği ülkede düzenli bir yaşam süren mültecilerin önemli bir kısmının anavatanlarına geri dönmeyeceğine ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır. Araştırma hem ülkesine geri dönmeyi hem de Türkiye'de kalmayı düşünen Suriyeli gençler ve yetişkinlerin aldıkları kararların nedenleri ve sonuçlarına odaklanmaktadır. Çalışma; Suriyeli aile görüşmeleri, öğrenci görüşmeleri ve Suriyeli öğrencilerin yoğunlaştığı okul görüşmeleri olarak üç ana başlıkta ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Karabağlar, Bornova ve Buca ilçelerindeki görüşmelerde Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Gençlik Merkezlerinde görevli gençlik çalışanları hazır bulunmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış soru formları kullanılmış ve iki ayrı odak grup toplantısı yapılmıştır. Böylece mültecilerin geri dönüş motivasyonlarını etkileyen unsurlar tespit edilmek istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Suriye, Türkiye, Göç, Mülteci.

Eski Türk ve Arap Topluluklarında Kadın

Sara Yasin Yousef KHADER¹

Bu çalışma, İslam öncesi Arap ve Türk toplumlarında kadının konumunu farklı kaynak tipleri üzerinden karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Arap toplumuna ait şiir, rivayet ve kabile anlatıları, kadının çoğunlukla aile ve sosyal düzen içerisinde ikincil bir rol üstlendiğini ortaya koyarken; Türk toplumuna ait destanlar, yazıtlar ve sözlü gelenekler, kadının hem aile yaşamında hem de toplumsal düzende daha etkin ve saygın bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Eski Türk devletleri dönemini temsil eden belgeler, sözleşmeler, senetler, kanunlar ve özellikle Orhon Yazıtları gibi kaya üzerine dikilmiş yazıtlar kadın imgesinin izlerini taşımaktadır. Nitekim Orhon Yazıtları'nda kağan ile birlikte hatunun da devletin kurucu unsuru olarak anılması, kadının yalnızca aile içinde değil, devlet düzeninde de etkin bir rol üstlendiğini göstermektedir. Eski Arap toplumu için rivayetlerde Cahiliye döneminde kadın çoğunlukla ikincil ve edilgen bir figür olarak tanımlanır. Ancak şiirler ve sözlü kültürün ürünleri incelendiğinde, kadının toplumsal hayatta farklı roller üstlendiği görülmektedir. Bu çalışma, söz konusu kaynakların analiziyle rivayetlerdeki tekdüze kadın imgesi ile edebî ve sözlü kültürdeki daha çeşitli temsiller arasındaki farklılığı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın özgün yönü, farklı kaynak türlerini ele alarak kadın hakkında aktarılan bilgilerin yalnızca tarihsel bir gerçeklik mi yoksa ideolojik bir söylem mi olduğunu sorgulamasıdır. Böylece kaynaklardaki doğru ve yanlış hikâyeler ayırt edilmeye, kadın imgesinin nasıl üretildiği ve toplumsal belleğe nasıl aktarıldığı anlaşılmasına çalışılmaktadır. Karşılaştırmalı yöntemle yürütülen bu araştırma, kadının tarihsel süreçteki rolünün yalnızca bir geçmiş kaydı olmadığını, aynı zamanda kolektif hafızayı şekillendiren önemli bir unsur olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eski Türk Toplumu, Eski Arap Toplumu, Kaynak Çeşitliliği, Toplumsal Statü, Karşılaştırmalı İnceleme.

الرؤى الفكرية حول النظرية السياسية الإسلامية

Hadil K. K. DİBAS¹

تعد النظرية السياسية الإسلامية حقلاً معرفياً عميقاً يسعى إلى استنباط أسس الحكم والعلاقة بين السلطة والأمة، وضمان تحقيق العدالة الاجتماعية والسياسية وفق مقاصد الشرع الحنيف، وتكتسب هذه النظرية مركزيتها من كونها تمثل جسراً بين النصوص الشرعية والتحديات الواقعية التي تواجه المجتمعات الإسلامية، فهي تسعى إلى تقديم رؤى وأطروحات حول الحكم، تجمع بين الشرعية، والشورى، والمساءلة، والعدالة، مع مراعاة خصوصيات الزمان والمكان والأحوال. تطورت الرؤى الفكرية المتعلقة بالنظرية السياسية الإسلامية عبر المراحل التاريخية المتعاقبة، بدءاً من المدرسة الفقهية الكلاسيكية التي مثلها الماوردي والجويني وابن تيمية التي ركزت على شرعية الحاكم، وتنظيم السلطة، وحفظ الدين والدولة، مروراً بالإصلاحية الحديثة التي مثلها الأفغاني، ومحمد عبده، ورشيد رضا والمودودي، التي أعادت تفسير مفاهيم الخلافة والشورى والحاكمية بما يتواءم مع تحولات العصر السياسية والاجتماعية وصولاً إلى الرؤى المعاصرة التي قدمها المفكرون مثل وانل حلاق، طه عبد الرحمن، وسيف الدين عبد الفتاح، والتي ركزت على المنهج المقاصدي والأخلاقي مع إعادة قراءة العلاقة بين الدين والدولة في سياق عالمي حديث. يهدف البحث إلى دراسة رؤى المدارس المختلفة التي تناولت مسائل النظرية، والوقوف على أبرز أطروحاتها في ثلاثة مباحث: الأول: ملامح الفكر السياسي عند المدرسة الكلاسيكية «التقليدية»، الثاني: ملامح الفكر السياسي عند المدرسة الإصلاحية، الثالث: ملامح الفكر السياسي عند المدرسة المعاصرة، ورغم تباين التصورات بينها إلا أن هناك توافقاً على مرتكزات أساسية، أبرزها مركزية الشريعة، وأهمية الشورى، ودور العدالة والمساءلة. يعتمد البحث المنهج التحليلي الاستقرائي من خلال الرجوع إلى المصادر المتنوعة ويمكن القول بأن النظرية السياسية الإسلامية تتسم بالمرونة والتجدد فهي ليست نموذج قالب جامد، بل إنها إطار ديناميكي قادر على الجمع بين الثوابت الشرعية ومتطلبات الواقع المتغيرة

الكلمات المفتاحية

النظرية السياسية، المدارس الفكرية، الشرعية، الشورى، الدولة.

من الأحداث التاريخية إلى السنن الكونية: نقد بني إسرائيل في القرآن الكريم – دراسة مقارنة بين تفسيري محمد عزة دروزة وسيد قطب

Rana S. A. ALMUHISEN¹
Prof. Dr. Murat KAYACAN²

تهدف هذه الدراسة إلى تحليل الانتقادات القرآنية الموجهة لبني إسرائيل، من خلال دراسة مقارنة بين تفسيري بارزين: تفسير محمد عزة دروزة، المعروف بوعيه العميق بالقضية الفلسطينية، وتفسير سيد قطب، الذي يُعرف بمنهجه الأممي والمركّز على الأمة الإسلامية. تنطلق الدراسة من الإشكالية القائلة بأن قصص بني إسرائيل غالباً ما تُقرأ باعتبارها مجرد أحداث تاريخية، بينما يظهر التحليل التفسيري أن هذه القصص تحتوي على دروس كونية صالحة لكل مجتمع وزمان. تعتمد الدراسة المنهج المقارن في تحليل الآيات المتعلقة بالتمرد، ونقض العهود، والابتلاءات الإلهية، للكشف عن كيفية تناول المفسرين لهذه المواضيع. وقد أبرز كل من دروزة وقطب البعد التاريخي والسياسي، وربطوا القصص بسياق الاستعمار والاحتلال في فلسطين، مع الحفاظ على التركيز على الأبعاد الأخلاقية والروحية. كما اتفق المفسران – رغم اختلاف أساليبيهما – على أن السمات السلبية الواردة في قصص بني إسرائيل يمكن أن تتكرر في أي مجتمع ينحرف عن منهج الله. وتظهر نتائج الدراسة أن الانتقادات القرآنية لا تهدف فقط إلى تسجيل الماضي، بل تؤسس لسنن كونية (سنن الله) تمثل تحذيراً من الانحطاط الأخلاقي والروحي. ومن ثم، توصي الدراسة بضرورة قراءة القصص القرآني قراءة مزدوجة: قراءة تاريخية تربطها بسياقها الزمني، ونظرة معيارية تسلط الضوء على قضايا المجتمع والإنسان المعاصر. كما يفتح هذا المنهج أفقاً لفهم أعمق للارتباط بين الممارسات السلبية التاريخية لبني إسرائيل، كما وردت في القرآن، والمأساة الإنسانية الراهنة الناجمة عن السياسات الإسرائيلية في غزة.

الكلمات المفتاحية

التفسير، القصص القرآني، بني إسرائيل، السنن الكونية (سنن الله)، محمد عزة دروزة، سيد قطب.

حوار فني مع النص القرآني: دراسة كوديكولوجية وفنية لمخطوطة قرآنية تيمورية (360.2007.MS) محفوظة في متحف الفن الإسلامي – الدوحة (قطر)

Fatimah Saad Abdulateef ABDULATEEF¹

تُعَدُّ مخطوطات القرآن الكريم من أبرز النتاجات التي شكَّلت مرحلة النضج الجمالي لفنون الكتاب في القرن التاسع الهجري/الخامس عشر الميلادي. فقد جمع هذا العصر بين ازدهار الحياة الفكرية ورعاية فنون الخط والتذهيب والتجليد، الأمر الذي انعكس على ملامح المصاحف إنتاجاً وتزييناً وتنظيماً. وفي هذا الإطار تتناول هذه الورقة مخطوطة قرآنية تيمورية محفوظة في متحف الفن الإسلامي بالدوحة تحت رقم الجرد (360.2007.MS)، مؤرخة بسنة 800هـ/1397م، وهو تاريخ يتزامن مع فترة حكم تيمور (1370–1405م) التي شهدت تشجيعاً واسعاً لمظاهر الإبداع الفني، مما يجعل هذه المخطوطة شاهداً نوعياً على المناخ الثقافي والفني لتلك المرحلة. تعتمد الدراسة على مقارنة مزدوجة تجمع بين التحليل الكوديكولوجي، الذي يكشف عن البنية المادية والتنظيمية للمخطوطة من حيث الورق، والتجليد، وتقسيم الصفحات، وعدد الأسطر، وبين القراءة الفنية التي تتناول السمات الجمالية والأسلوبية للخط والزخرفة. وتكشف هذه المقاربة عن خاصية نادرة تميز هذا المصحف، إذ لم يقتصر التعبير الخطي فيه على العناوين أو العناصر الزخرفية كما هو مألوف، بل امتد إلى المتن القرآني نفسه؛ حيث عمد الخطاط عبد الحميد بن عبد الحق القمي إلى إبراز أسماء النبي محمد ﷺ ومواقع محددة من الآيات بصيغ كتابية أشد حضوراً وسُمكاً، في تعبير واع عن المعنى القرآني يجاوز حدود النسخ الميكانيكي إلى حوار بصري وروحي مع النص. وتخلص الورقة إلى أن هذه المخطوطة تمثل نموذجاً فريداً يجمع بين الإبداع الفردي للخطاط والبيئة الثقافية الحاضرة التي أتاحت له حرية التعبير الفني. فهي ليست مجرد وعاء للنص المقدس، بل وثيقة حية تكشف عن التداخل الخلاق بين علوم المخطوطات وفنون الكتاب في الحضارة الإسلامية، وهو ما يمنحها موقعاً استثنائياً في دراسة تطور مخطوطات القرآن الكريم وفنونه.

الكلمات المفتاحية

المخطوطات القرآنية، الفن التيموري، الكوديكولوجيا، الخط الإسلامي، التذهيب، تاريخ الفن الإسلامي.

يستند هذا البحث إلى جزء من الأبحاث الجارية في إطار أطروحة الدكتوراه التي تعمل عليها الباحثة حالياً، تحت إشراف الدكتور سيف الله بالالي في جامعة 9 أيلول.

Acknowledgement: This study is based on a portion of the research conducted within the author's ongoing doctoral dissertation under the supervision of Dr. Seyfullah Palalı at Dokuz Eylul University.

غزة: مركز تاريخي واستراتيجي قبل الإسلام

Rana S. A. ALMUHISEN¹
Dr. Nilgün ÇEVİK²

تُعرف غزة اليوم بما تعانيه من صراعات ومأسى إنسانية، غير أنّ هذه الصورة لا ينبغي أن تحجب مكانتها التاريخية البارزة، خصوصاً في الحقبة السابقة للإسلام. فقد شكّلت المدينة، الواقعة على الساحل الجنوبي الشرقي للبحر الأبيض المتوسط، واحداً من أهم المراكز التجارية في فلسطين، إذ جعلها موقعها الجغرافي ملتقى لطرق التجارة والحج القادمة من مصر وسوريا والأناضول. وفي العصر الجاهلي كانت غزة إحدى المحطات التي تقصدها قريش في رحلتها الشتاء والصيف، مما منحها أهمية خاصة كمركز للتبادل الاقتصادي والتفاعل الثقافي. وتشير الروايات إلى أنّ هاشم بن عبد مناف، الجد الأكبر للنبي ﷺ، مرّ بغزة في إحدى رحلاته الصيفية متجهاً نحو الشام. ويُذكر أنّه أول من نظّم رحلات الشتاء والصيف لقريش نحو اليمن والحبشة والشام، الأمر الذي أسهم في تنشيط اقتصاد مكة. كما تروي المصادر أنّه في سنوات القحط جلب من الشام دقيقاً وخبزاً وأطعم أهل مكة «التريد»، فلُقّب بسبب سخائه بـ «هاشم»، أي «كاسر الخبز». تهدف هذه الدراسة إلى إبراز الأهمية التاريخية والاستراتيجية لغزة في الفترة السابقة للإسلام، مع تحليل أبعادها الاقتصادية والثقافية والاجتماعية، والاعتماد في ذلك على مصادر التاريخ والتفسير الإسلامي إلى جانب الأدبيات المعاصرة. كما تستكشف الدراسة مدى استمرار أهمية غزة الاستراتيجية في السياق المعاصر، حيث يعكس الحصار الحالي تأثيراً مأساوياً على الحياة الاقتصادية والاجتماعية والثقافية للسكان، مما يؤكد أن مكانة المدينة التاريخية لم تزل حاضرة، وإن تغيرت طبيعة التحديات التي تواجهها.

الكلمات المفتاحية

تاريخ الإسلام، سورة قريش، غزة، غزة هاشم، الحصار المعاصر، الطرق التجارية.

التقسيمات الجغرافية لفلسطين وانعكاساتها على الهوية والتنقل

Mariam N. A. IDREES¹
Ali Issam Ahmed SALIM²

شهدت فلسطين خلال القرن العشرين تحولاتٍ جيوسياسية أدت إلى تقسيمها إلى أربع مناطق رئيسية: أراضي عام 8491، القدس الشرقية، الضفة الغربية، وقطاع غزة. وقد أثر هذا التقسيم بشكلٍ عميق على الأرض والوحدة الاجتماعية والهوية الوطنية الفلسطينية، ومنع قيام دولة فلسطينية موحدة ذات سيادة. تهدف هذه الدراسة إلى تحليل أثر الانقسام الإقليمي وتفاوت الأطر القانونية والإدارية على الهوية الوطنية وحرية الحركة، من خلال تحليلٍ مقارنة لحالات الإقامة، والوثائق الشخصية، وقيود التنقل للفلسطينيين في المناطق الأربع، استنادًا إلى النصوص القانونية والسياسات الحكومية والمصادر الثانوية. أظهرت النتائج أن الفلسطينيين في أراضي عام 8491، والقدس الشرقية، والضفة الغربية، وقطاع غزة، يواجهون أربعة أطر قانونية متباينة تفرض حقوقًا غير متساوية ومستوياتٍ مختلفة من القيود على الحياة اليومية والتنقل. فبينما يتمتع المواطنون في أراضي عام 8491 بالجنسية الإسرائيلية وجوازات السفر، إلا أنهم يعانون من التمييز المنهجي؛ ويحمل سكان القدس الشرقية إقامة دائمة لكنهم يواجهون خطر فقدانها في حال الغياب لفترات طويلة. أما الفلسطينيون في الضفة الغربية فيعتمدون على هوياتٍ فلسطينية غير سيادية ويواجهون الحواجز العسكرية وقيود السفر، في حين يخضع قطاع غزة لحصارٍ شديد وقيود صارمة على الحركة الخارجية. وقد أدت هذه الفروقات إلى تفكك الهوية الوطنية وتعميق الانقسامات السياسية والاجتماعية. لذلك، تُعد معالجة هذه الفروقات خطوةً أساسية لتعزيز العدالة وضمان الحقوق المتساوية، وتسهيل إعادة توحيد الشعب الفلسطيني على المدى الطويل.

الكلمات المفتاحية

فلسطين، التقسيمات الأربعة، أراضي، 1948 القدس الشرقية، الضفة الغربية، قطاع غزة .

من الكنعانية إلى الوطنية: تحليل الدلالات البصرية للكوفية والمفتاح والزيتون والنجمة الكنعانية في سياق الهوية والمقاومة

Enas B. F. OBAID¹
Bisan N. N. DUHAIR²

تهدف هذه الدراسة إلى تقديم تحليل معمق للرموز البصرية الفلسطينية باعتبارها مكونًا جوهريًا في تشكيل الهوية الوطنية والخطاب المقاوم، وذلك عبر التركيز على أربعة رموز مركزية: الكوفية، المفتاح، شجرة الزيتون، والنجمة الكنعانية. تنطلق الدراسة من فرضية أساسية مفادها أن هذه الرموز تتجاوز حدود كونها موروثات شعبية أو عناصر زخرفية، لتشكل منظومة دلالية متكاملة تتعكس من خلالها الذاكرة الجمعية الفلسطينية، وتكشف عن أبعاد حضارية وسياسية وثقافية متجذرة في التاريخ فالنجمة الكنعانية، على سبيل المثال، تعود جذورها إلى الحضارة الكنعانية القديمة، حيث ارتبطت بالدلالات الروحية والفلكية، ثم انتقلت إلى أنماط الزخرفة والفن الفلسطيني التقليدي، بينما تمثل الكوفية علامة على النضال الوطني وارتباط الشعب الفلسطيني بأرضه، ويأتي المفتاح ليجسد ذاكرة اللجوء والتهجير القسري، في حين تعبر شجرة الزيتون عن الثبات والجذور العميقة للأمة الفلسطينية. توظف الدراسة المنهج النقدي الثقافي لتحليل البنية البصرية لكل رمز وفك شفراته الدلالية، إلى جانب المنهج التاريخي-التحليلي لتتبع تطور الرموز وتحولها من معاني أسطورية ودينية قديمة إلى أيقونات سياسية وثقافية معاصرة. كما تعتمد مقاربة أنثروبولوجية وثقافية لفهم السياق الاجتماعي الذي ساهم في إعادة إنتاج هذه الرموز واستمرارها كأدوات مقاومة بصرية تحفظ الهوية الفلسطينية في ظل محاولات الطمس والسرقة الصهيونية الممنهجة. وتبين نتائج الدراسة أن هذه الرموز البصرية ليست مجرد مكونات من التراث الشعبي، بل تشكل خطابًا بصريًا متجددًا يوظف في الفن والأزياء والعمارة والممارسات الثقافية اليومية، ويعمل على ترسيخ الرواية الفلسطينية في مواجهة الرواية الاستعمارية، كما يعكس استمرارية الوعي التاريخي الفلسطيني في ربط الماضي بالحاضر. خلصت الدراسة إلى أن الحفاظ على هذه الرموز وإعادة توظيفها في المجالات الأكاديمية والفنية والإعلامية يمثل ضرورة استراتيجية لتعزيز الهوية الوطنية الفلسطينية ومقاومة الاستعمار الثقافي. كما توصي بأهمية التوسع في الدراسات السيميائية والفنية التي تسلط الضوء على هذه الرموز باعتبارها أدوات معرفية وجمالية تمكن الشعب الفلسطيني من حماية ذاكرته الجماعية، وإبراز عمق حضارته الممتدة منذ الحقبة الكنعانية وحتى اليوم. وبهذا، تقدم الدراسة قراءة شاملة للرموز الفلسطينية باعتبارها جزءًا لا يتجزأ من تاريخ طويل من الصمود الثقافي والسياسي، وتؤكد على دورها الحيوي كجسر بين الماضي العريق والحاضر المقاوم.

الكلمات المفتاحية

الرموز البصرية الفلسطينية، الهوية الثقافية والمقاومة، الكوفية والمفتاح، النجمة الكنعانية.

التراث الفلسطيني: من الجذور التاريخية إلى سياسات التزييف الصهيوني

Enas B. F. OBAID¹
Rana S. A. ALMUHISEN²

يهدف هذا البحث إلى تتبع مسار التراث الفلسطيني بوصفه مكوناً أصيلاً للهوية الوطنية، ممتداً من جذوره التاريخية العميقة المرتبطة بالأرض المقدسة، وصولاً إلى محاولات التزييف والسرقة التي تمارسها الصهيونية المعاصرة. ينطلق البحث من إشكالية أساسية مفادها أن التراث الفلسطيني ليس مجرد ممارسات أو رموز تقليدية، بل هو سجل حضاري متكامل يعكس ذاكرة الشعب الفلسطيني الجماعية، ويمثل ركيزة للحفاظ على هويته الوطنية والثقافية. اعتمدت الدراسة منهجاً تحليلياً تاريخياً-ثقافياً يقوم على رصد ملامح التراث المادي واللامادي، بما في ذلك العادات الاجتماعية، الآراء الشعبية، الفنون والموسيقى، المطبخ التقليدي، والحرف اليدوية. كما تسلط الضوء على مكانة التراث الفلسطيني كجزء لا يتجزأ من الهوية العربية والإسلامية، وعلى دوره في صوغ التجربة الوطنية الفلسطينية عبر العصور. تكشف النتائج أن السياسات الصهيونية تسعى عبر النهب الثقافي وإعادة النسبة إلى طمس معالم التراث الفلسطيني أو نسبه إلى ما يسمى بإسرائيل في محاولة ممنهجة لإعادة صياغة التاريخ والحضارة بما يخدم شرعنة المشروع الاستعماري. وتبين الدراسة أن هذه الممارسات تهدف إلى تقويض الهوية الوطنية وإضعاف الصمود الثقافي للشعب الفلسطيني. وترى الدراسة أن مواجهة هذه التحديات تتطلب استراتيجيات متكاملة تشمل رفع الوعي الأكاديمي والثقافي، توثيق التراث وحفظه في المحافل الدولية، واستثماره كأداة فاعلة في الدفاع عن القضية الوطنية. بذلك يصبح التراث الفلسطيني ليس مجرد سجل للماضي، بل وسيلة لتعزيز الصمود وتمكين المجتمع من الحفاظ على أصالته وهويته في مواجهة محاولات التهميش والتزييف.

الكلمات المفتاحية

التراث الفلسطيني، الهوية الثقافية، الذاكرة الجماعية، التزييف الصهيوني، الاستعمار الثقافي.

تقييم برنامج الدبلوم العالي لإعداد المعلمين في الأردن وفقاً لنموذج CIPP

Manal Omar Hasan HAMED¹
Prof. Dr. Asım ARI²

تتبع أهمية هذه الدراسة من المكانة المتنامية التي يحظى بها برنامج إعداد المعلمين في الأردن خلال السنوات الأخيرة، ولا سيما في ظل محدودية الدراسات السابقة التي تناولت هذا البرنامج بالتقويم المنهجي والتطويري. ومن هذا المنطلق، هدفت الدراسة إلى تقويم برنامج الدبلوم العالي لإعداد المعلمين بجامعة اليرموك في إربد، بالاستناد إلى نموذج CIPP (السياق، المدخلات، العمليات، المخرجات)، للكشف عن جوانب القوة والقصور واقتراح آليات تطويرية تساهم في تعزيز فاعلية البرنامج وكفاءته. اعتمد البحث المنهج المختلط، حيث شمل الجانب الكمي 553 معلماً طالباً موزعين على سبعة تخصصات (العلوم، اللغة العربية، الرياضيات، اللغة الإنجليزية، الدراسات الإسلامية، الدراسات الاجتماعية، ومعلم الصف)، بينما ضم الجانب النوعي 23 مدرساً للمعلمين. وقد جُمعت البيانات باستخدام استبانة «تقييم برنامج إعداد المعلمين وفق نموذج ستغل بيم» (Akar, 2022)، وأداة المقابلات شبه الموجهة (Hoşgör, 2023). وأظهرت النتائج الإحصائية عدم خضوع البيانات للتوزيع الطبيعي، مما استدعى استخدام الاختبارات غير البارامترية مثل Mann-Whitney U وKruskal-Wallis. كشفت النتائج أن البرنامج يحظى بتقدير مرتفع من قبل المعلمين الطلبة ومدرسي المعلمين، إذ اعتُبر كافياً من الناحية التخصصية والمهنية، وواضح الأهداف، وفعالاً في دمج التكنولوجيا. كما ساهمت الأنشطة التطبيقية في تعزيز المشاركة وصقل الهوية المهنية. ومع ذلك، برزت تحديات تتعلق بمراعاة الفروق الفردية بين الطلبة، وملاءمة البيانات الصفية في المدارس الحاضنة للتدريب الميداني، إضافة إلى فروق دالة إحصائية وفق التخصص والمستوى الأكاديمي لصالح طلبة الدكتوراه وتخصصي العلوم والرياضيات. وتوصي الدراسة بضرورة تطوير البرنامج من خلال تعزيز مرونته بما يراعي احتياجات المعلمين الطلبة وفروقه الفردية عبر تصميم خطط تدريبية تسمح بتكثيف المهام تبعاً لمستويات الأداء المختلفة، والعمل على تحسين البيانات الصفية في المدارس الحاضنة للتدريب من خلال تقليل الكثافة الصفية وتوفير أدوات تعليمية حديثة. كما تشدد على أهمية تحديث المحتوى بانتظام عبر لجنة مشتركة تضم أعضاء هيئة التدريس والمعلمين الطلبة مع إدماج أحدث الاستراتيجيات التربوية والتكنولوجية، ولا سيما توظيف الذكاء الاصطناعي في التعليم. وتؤكد الدراسة كذلك على ضرورة تعزيز ارتباط التقييم النهائي بالخبرات الميدانية بحيث يُبنى الحكم على أداء الطلبة المعلمين في الميدان بصورة مباشرة، بدلاً من الاعتماد على المقالات التأملية. وإضافة إلى ذلك، تستلزم النتائج توجيه اهتمام أكبر بالتخصصات التي أظهرت مستويات أدنى من الرضا، خاصة في مجالات العلوم الإنسانية والاجتماعية، من خلال تنظيم ورش تدريبية إضافية وتوفير فرص تعلم تطبيقية أكثر.

الكلمات المفتاحية

إعداد المعلمين، الدبلوم العالي، تقييم البرامج، الأردن، نموذج CIPP.

4th International Students Social Sciences Congress

23-24 OCTOBER 2025

ABSTRACT BOOK

**EDITOR
PROF. DR. MURAT KAYACAN**